

Beantwoording technische vragen over Begroting 2021 (PS 76/20)

[Technische vragen van de fractie CDA \(1 t/m 15\)](#)

[Technische vragen van de fractie PVV \(1 t/m 62\)](#)

[Technische vragen van de fractie PvdD \(1 t/m 69\)](#)

Technische vragen van de fractie CDA

CDA Vraag 1

Landbouw en voedsel

Acceptabel lagere risico's voor de gezondheid van boeren en burgers en de leefbaarheid van het buitengebied.
Vraag; Waaruit blijkt dat de gezondheid van boeren en burgers een risico zou zijn in het buitengebied?

Antwoord 1

In het buitengebied komen voor boeren en burgers diverse gezondheidsrisico's voor (onder andere verkeer, gevaarlijke stoffen, luchtkwaliteit, criminaliteit, zoönosen en geurhinder).

De vraag of de veehouderij een gezondheidsrisico voor omwonenden is was de aanleiding voor het onderzoek Veehouderij en gezondheid omwonenden. In 2016 verscheen het rapport 'Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO Onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden)'. In 2017 verscheen een tweede rapport; 'Veehouderij en gezondheid omwonenden - aanvullende analyses' (VGO-2). In 2019 zijn verschillende vervolgonderzoeken gestart om oorzaken te vinden voor eerdere resultaten. Hoe komt het bijvoorbeeld dat mensen die wonen in de buurt van geitenhouderijen vaker een longontsteking hebben? Gezondheidseffecten zijn gevonden en de precieze oorzaken worden onderzocht. Via deze [link](#) vindt u de actuele vragen en antwoorden. De onderzoeken zijn waardevol om een betere risico inschatting te kunnen maken, we maken hierbij bijvoorbeeld gebruik van het kennisplatform veehouderij en humane gezondheid. Daarnaast zijn er voor boeren diverse werkgebonden gezondheidsrisico's zoals bijvoorbeeld hoge stofconcentraties in de stallen en ongevallen op het bedrijf.

CDA Vraag 2

Landbouw en voedsel

Blz. 52 Ontwikkelingen en onzekerheden "Dit leidt op een aantal dossiers tot onzekerheid" Welke dossiers worden bedoeld? Waarom deze dossiers?

Antwoord 2

In de tekst is aangegeven dat de onzekerheden voortkomen uit de beleidsontwikkelingen op rijks en Europees niveau. Voorbeelden hiervan zijn:

- de uitwerking van het aangekondigde mestbeleid op rijksniveau en de effecten die het heeft op zowel de bedrijfsvoering, de aanwending van mest en bijv. de benodigde omvang van mestbewerking in Noord-Brabant.
- de uitwerking van de beëindigingsregeling stikstof op het aantal bedrijven dat daar aan deel neemt en het effect op grondmobiliteit en verkavelingsstructuur in gebiedsgerichte processen.
- de invulling en uitwerking van het Groeifonds in relatie tot de -mede door ons- ingediende propositie FoodSwitch en de kansen die het biedt op een extra inzet op innovatie van het landbouw- en voedselsysteem.
- op Europees niveau de invulling van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid in relatie tot bijvoorbeeld de inzet van ecosysteemdiensten en het opbouwen van een verdienmodel voor natuur- en landschapsinclusieve boeren.

CDA Vraag 3

Natuur en milieu

Kunt u toelichten hoe het herstel van de biodiversiteit bevorderd wordt door de transitie van de landbouw? In welk perspectief wordt dit gezien ten opzichte van stedelijk gebied, industrie-gebieden en infrastructuur?

Antwoord 3

Het agrarisch areaal vormt een zeer substantieel deel van de oppervlakte van de provincie. Een transitie van de landbouw naar een meer landschapsinclusieve landbouw met o.a. meer groene dooradering, spuitvrije zones en waarbij meer rekening wordt gehouden met aanwezige flora en fauna, zal de biodiversiteit in het agrarisch landschap bevorderen. Ook in stedelijk en industrieel gebied liggen duidelijke kansen voor een betere biodiversiteit door o.a. verdere vergroening, aangepast groenbeheer en bouw- en renovatie-activiteiten die meer rekening houden met gebouw bewonende soorten. .

CDA Vraag 4

Natuur en milieu

Gebiedsgerichte aanpak natuur, - water, -stikstof -en landbouwopgaven. Waaruit blijkt dat industrie niet in dit rijtje hoort?

Antwoord 4

In de Brabantse ontwikkelopgave stikstof is het vertrekpunt dat elke sector zijn bijdrage levert aan het terugdringen van de stikstofuitstoot.

Bij de Gebiedsgerichte Aanpak wordt de industrie niet genoemd omdat de benadering vooral is gericht op concrete gebieden en op het terugdringen van de stikstofuitstoot in de vorm van ammoniak. Bij Industrie betreft de uitstoot ook NOX en is de reikwijdte veelal verstrekkender. Toch zal in gebieden (GGA) wel gekeken worden naar industrie vanwege vergunningen/ saldering en meekoppelkansen voor verduurzaming

CDA Vraag 5

Natuur en milieu

In het agrarisch gebied neemt de biodiversiteit nog steeds verder af. Hoe is dit gesteld in stedelijk gebied en op industrie-terreinen en langs infrastructuur? Kunt u dit toelichten?

Antwoord 5

In het stedelijk gebied en op bedrijventerreinen is de biodiversiteit van oudsher niet zo groot als in het buitengebied. De trend voor stadsfauna in Nederland van 1990 tot 2018 is een dalende lijn, zie <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1585-trend-fauna-stad>. Het betreft een landelijke index waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen stedelijk en industrieel gebied.

Het aantal plantensoorten in wegbermen is in de periode 1999-2014 min of meer gelijk gebleven, zie <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1433-flora-van-wegbermen> .

CDA Vraag 6

Natuur en milieu

We stimuleren boeren om in hun bedrijfsvoering meer rekening te houden met natuur. Waaruit blijkt dat dit ook gebeurt in stedelijk gebied, op en rond bedrijventerreinen?

Antwoord 6

Dit blijkt o.a. uit de maatregelenkaart voor het leefgebiedenbeleid die de basis vormt voor onze stimuleringsregeling en waarvan ook stedelijk leefgebied onderdeel van uitmaakt. Verder zijn er goede voorbeelden van biodiversiteitsinspanningen op industrieterreinen zoals met de green deal tijdelijke natuur. Voorts stimuleren wij gemeenten om hun groenbeheer meer bijvriendelijk in te richten, subsidiëren we met veel succes groene schoolpleinen en wordt momenteel gewerkt aan een bermennota waarin ook aandacht is voor meer biodiversiteit in de bermen van de provinciale wegen. Er komt dus steeds meer aandacht voor, zie bijvoorbeeld ook <http://www.biodiversiteit.nl/stad>.

CDA Vraag 7

Natuur en milieu

Blz. 30 Bosbiodiversiteit; Meer mogelijkheden voor houtproductie. Waar wordt deze houtproductie voor geproduceerd?

Antwoord 7

De houtproductie heeft zijn eigen markt en de opbrengsten ervan zijn onderdeel van de berekening van de beheerkosten zodat de beheersubsidie voor bos met productie beperkt kan worden gehouden en voor een groot deel uit de houtopbrengsten kan worden bekostigd. Voorts wordt in het kader van de klimaatdoelstellingen bevorderd dat het geproduceerde hout steeds meer duurzaam wordt toegepast zoals in houtbouw en waarmee koolstof duurzaam wordt vastgelegd.

CDA Vraag 8

Natuur en milieu

Schone lucht; 39% gezondheidswinst luchtkwaliteit in brabant in 2030 t.o.v. 2016. Heeft u in 2016 een nulmeting gedaan? Zo ja, wat was de uitkomst? Hoe is dit in 2016 gemeten? Is daar een rapport van opgesteld? Hoe wordt dit nu gemeten?

Antwoord 8

In het kader van het Schone Lucht Akkoord is een gezondheidsindicator ontwikkeld om te monitoren welke gezondheidseffecten het totaal aan luchtkwaliteitsbeleid heeft. In 2019 heeft het RIVM een indicatieve nulmeting uitgevoerd (met 2016 als basisjaar). Het RIVM beschrijft in het 'Methoderapport gezondheidsindicatoren: Schone Lucht Akkoord' ([methoderapport](#)) hoe de gezondheidsindicatoren zijn ontwikkeld. Resultaten met enkele voorbeelden voor Nederland voor 2016 en 2030 zijn geïllustreerd.

Provincies en gemeentes hebben de bestanden ontvangen met de resultaten per provincie of gemeente. Voor Brabant vertaalt dit bij vastgesteld beleid in 39% gezondheidswinst in 2030 t.o.v. 2016. In 2021 zal het RIVM een nieuwe nulmeting uitvoeren op basis van het vastgestelde en voorgenomen beleid uit de decentrale uitvoeringsagenda's Schone Lucht Akkoord die alle overheden opstellen. Daarna voert het RIVM minstens eens in de drie jaar een actualisatie van de doorrekening van de gezondheidseffecten uit.

CDA Vraag 9

Monitoring kwaliteit van de leefomgeving blz. 32. Aantal extra eigen meetstation nabij industrieterreinen Moerdijk en Antwerpen. Wanneer worden deze geplaatst en in werking gesteld? Hoe wordt PS op de hoogte gebracht?

Antwoord 9

De luchtmeetstations in woonkernen bij industrieterrein Moerdijk en industriegebied Antwerpen staan er circa 10 jaar. Aanleiding hiervoor is de grootschalige industrie op genoemde industrieterreinen. Actuele informatie over de gemeten luchtkwaliteit van deze en andere meetstations in Brabant en Nederland wordt gepubliceerd via [Brabant.nl \(kaart luchtmeetstations\)](#).

Jaarlijks worden rapporten gepubliceerd over de resultaten van de metingen. Om een eventuele invloed van het industriegebied op de luchtkwaliteit in de omgeving vast te stellen, worden aanvullende studies gedaan. Dit zijn zogenaamde windrooianalyses. Hiervoor worden resultaten van luchtmeetstations met elkaar vergeleken. De hieruit voortvloeiende berekende luchtkwaliteit wordt getoond in de vorm van kaarten. Ook de provinciale

meetstations bij industrieterrein Moerdijk en industriegebied Antwerpen zijn hierop te vinden ([rapportages luchtkwaliteit](#)). PS wordt hierover jaarlijks geïnformeerd middels een statenmededeling.

CDA Vraag 10

Het gesprek over de omgevingsbelasting van agrarische bedrijven. Wat wordt hiermee bedoeld? Welk doel gaat u hiermee dienen? Kunt u dit onderbouwen?

Antwoord 10

Daar waar zich knelpunten voordoen die lokaal veel overlast geven, zoeken betrokkenen naar een lokale oplossing. Met als basis de constructieve dialoog tussen lokale betrokkenen, met de gemeente als trekker. Inzicht door metingen van bijvoorbeeld fijnstof en kennisuitwisseling over lokale omstandigheden kunnen helpen bij het vinden van oplossingen.

CDA Vraag 11

Blz 14: “met betrekking tot tal van onderwerpen rond ‘bevolking, bouwen en wonen’. Welke onderwerpen zijn aan de orde geweest afgelopen jaar, en welke onderwerpen verwacht u komend jaar?

Antwoord 11

Hier wordt gewezen op de onderwerpen rond ‘bevolking, bouwen en wonen’, waarover de provincie steeds actuele informatie verzameld en verstrekt op onze website. Het gaat er hierbij om hoe de woningmarkt in Brabant ervoor staat en hoe de Brabantse bevolking zich ontwikkelt. Ieder kwartaal verschijnt een update met de laatste stand van zaken. Dit [Kwartaalbeeld Woningmarkt Noord-Brabant](#) biedt steeds een actuele blik op de bevolkingsontwikkelingen, het aantal woningen dat (recent) in aanbouw is genomen, het aantal afgegeven bouwvergunningen, de groei van de woningvoorraad, het planaanbod voor woningbouw, ook in relatie tot onze nieuwe [bevolkings- en woningbehoefteprognose](#) (sept. 2020) en andere wetenswaardigheden over de woningmarkt in Brabant. Geeft het Kwartaalbeeld meer een algemeen overzicht van de ontwikkelingen in Brabant, in de [Monitor bevolking en wonen](#) zijn ook beelden en gegevens opgenomen voor elk van de Brabantse gemeenten en voor diverse andere (sub)regionale indelingen, waaronder de grote steden (B5) en de middelgrote steden (M7).

Op basis van deze onderzoeks- en monitoringsgegevens kan – o.a. via zogenoemde ‘bouw- en capaciteitsindicatoren’ – worden aangegeven in welke mate het geplande woningbouwprogramma ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd (wordt er voldoende gebouwd of zijn er achterstanden) en in welke mate het toekomstige, benodigde woningbouwprogramma in plannen is opgenomen; met andere woorden of er voldoende of nog onvoldoende (hard) planaanbod is. Op basis van deze informatie voeren wij regelmatig het gesprek met gemeenten, vaak ook in (sub)regionaal verband, over het woningbouwtempo (de kwantiteiten), de samenstelling van het woningbouwprogramma (de kwaliteiten) én het benodigde en beschikbare planaanbod voor woningbouw (op inbreidings- en uitbreidingslocaties). In de zogenoemde regionale perspectieven op bouwen en wonen worden over deze onderwerpen in (sub)regionaal verband jaarlijks (te actualiseren) bestuurlijke afspraken gemaakt.

CDA Vraag 12

Blz 14. Op welke manier moet ‘de regelgeving worden aangepast’ als het gaat om het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe woonvormen?

Welke regelgeving wordt bedoeld?

Antwoord 12

Met regelgeving wordt de Interim Omgevingsverordening bedoeld. Deze geeft op dit moment al ruimte voor nieuwe woonvormen. Tegelijkertijd zijn we bezig met de nieuwe (aan te passen) regelgeving in de Brabantse Omgevingsverordening, die op 1 januari 2022 in werking zal treden. Hierin willen we de beleidsruimte voor gemeenten vergroten, om meer ruimte te kunnen maken voor nieuwe (kleinschalige, collectieve) woonvormen in het buitengebied.

CDA Vraag 13

Blz. 45:met 50% verminderen en ten minste 50% van de nog benodigde.....
50% ten opzichte van wat? Wat is de nul-meting?

Antwoord 13

Zoals opgenomen in tabel 1 van de Energieagenda 2019-2030 gaat het om 50% reductie van de CO₂-uitstoot ten opzichte van de uitstoot in 1990.

Over de nul-meting is informatie te vinden in de appendix van diezelfde Energieagenda:

“De hoeveelheden CO₂-uitstoot van het energiegebruik in 1990 zijn gebaseerd op landelijke CBS gegevens. Voor de provincie Noord-Brabant wordt, op basis van de verhouding landelijke en provinciale emissie in de periode 2010-2016, aan de provincie 12,6% van de nationale emissie toegerekend. Dit komt neer op 21 Megaton CO₂-uitstoot in dit referentiejaar.”

CDA Vraag 14

Wat wordt bedoeld met ‘smart energy’?

Antwoord 14

Hiermee wordt de relatie tussen digitalisering/ICT-toepassingen en het energiesysteem bedoeld. De betekenis van ‘smart energy’ wordt toegelicht in paragraaf 1.3 van de Energieagenda 2019-2030.

CDA Vraag 15

Wat is de tijdsplanning van de ‘energiesysteemstudie’, wie voert deze uit en welke onderwerpen komen in deze studie aan de orde? En waarom is deze studie zo belangrijk?

Antwoord 15

Het realiseren van een systeemstudie is van belang is om een beeld te vormen van de verdere inrichting van het Brabantse energiesysteem en wat dit betekent in relatie tot de ontwikkeling van de verschillende functies, het ruimtegebruik en de maatschappelijke kosten. Dit overzicht helpt meerdere partijen in Brabant om hun rol in de energietransitie in te vullen, zodat zij kunnen bijdragen aan de toekomstige betaalbare en betrouwbare 100% fossielvrije energiehuishouding van Brabant in 2050.

NB: het gaat om een adaptief beeld, dat regelmatig bijgesteld zal worden op weg naar de ambities voor 2050. Op vele fronten zijn immers veranderingen te verwachten gedurende zo’n lange tijdspanne.

De huidige ‘1e fase’ systeemstudie is gericht op het in beeld brengen van een kwalitatief overzicht vanuit drie actuele invalshoeken: RES, industrie en de aanlanding van wind op zee bij Geertruidenberg. Dit onderzoek is gegund aan DNV-GL.

Aan de orde komt een eerste inzicht in de geschiktheid van de aanwezige netten om de verschillende energiebronnenmixen aan te kunnen. Eveneens aan bod komt wat Brabant kan verwachten aan transit claims met betrekking tot energie (bijv. Rotterdam-Chemlot, Duitsland). Dit samen maakt een eerste inzicht mogelijk van

waar koppelkansen en/of buffervoorzieningen zich kunnen voordoen. Naar verwachting zullen verschillende bedrijfsterreinen daar een belangrijke rol in kunnen gaan vervullen. Deze 1e fase rapportage wordt begin 2021 verwacht.

Technische vragen van de fractie PVV

PVV Vraag 1

Statenvoorstel

p3: "hierbij hebben wij onder meer gebruik gemaakt van suggesties van de werkgroep indicatoren". Deze werkgroep heeft vele suggesties meegegeven, waarvan in de kern 3 belangrijke: 'stop met de proces-KPI's ala 4 brieven, 6 verslagen of 8 beleidskaders', 'wat willen bereiken zou moeten gaan over concrete doelen, maar wordt nu vaak geformuleerd in termen van activiteiten', en 'de indicatoren die bij de doelen worden geformuleerd zouden zichtbaar moeten maken of de doelen (tussentijds) zijn behaald. SMART geformuleerde doelen, heldere KPI's, en daarbij geformuleerde targets'.

Deze suggesties zijn nauwelijks opgepakt, zo blijkt uit het begrotingsboek. Waarom niet?

Antwoord 1

De reflectie vanuit de werkgroep indicatoren is, waar nodig en mogelijk, verwerkt in de begroting 2021. In een reactie op de reflectie die met de werkgroep indicatoren/commissie S&V is gedeeld en besproken is onderbouwd aangegeven welke suggesties al wel en welke nog niet in de begroting zijn overgenomen.

[De reactie op de reflectie is als bijlage hierbij gevoegd.](#)

PVV Vraag 2

Statenvoorstel

p7: Waarom vraagt het opzetten van een investeringsbenadering corona 1 miljoen euro. Waar wordt dat geld aan uitgegeven? Kunnen ambtenaren niet gewoon aan de slag gaan en in overleg gaan met de Brabantse gemeenten

Antwoord 2

Deze middelen zullen voor circa de helft ingezet worden om de extra capaciteit die hiervoor nodig is te bekostigen (zowel eigen personeel als de inhuur van externe deskundigheid) en voor proces- en werkbudget. De andere helft wordt gereserveerd om waar nodig de risico's die verbonden zijn aan de eerste projecten af te kunnen dekken, zodat die snel in gang gezet kunnen worden. Uiteraard zullen we daarbij per project eerst kritisch beoordelen of die risico's niet anderszins, dat wil zeggen uit bestaande middelen, afgedekt kunnen worden. We geven daarmee samen met partners invulling aan concrete projecten op 4 versnellingsopgaven (digitalisering, verduurzaming, verstedelijking en campusversterking).

PVV Vraag 3

Statenvoorstel

p7: Hoeveel budget heeft de BOM jaarlijks in totaal om de taken te vervullen? Hoeveel subsidie is daarvan van de provincie? Hoeveel bedraagt de reserve van de BOM per ultimo 2019?

Antwoord 3

Het antwoord op de eerste vraag valt uiteen in twee delen.

Voor de taken rond Ontwikkeling&Innovatie en rond Investeringsbevordering had de BOM in de afgelopen vier jaar (incl. 2020) een budget beschikbaar van gemiddeld € 7,8 M. Waarvan gemiddeld € 6,75 M van de provincie en gemiddeld circa € 1,05 M van het ministerie van Economische Zaken & Klimaat. Terzijde: EZK verstrekt aan alle ROM's een dergelijk bedrag.

De taken met betrekking tot het beheer van de verschillende fondsen, zoals het Innovatiefonds, worden gefinancierd vanuit de opbrengsten van deze fondsen.

Met betrekking tot de subsidierelatie met de provincie heeft de BOM per ultimo 2019 per saldo een terugbetalingsverplichting (exploitatie-reserve) van € 160.420,-. Het met provinciale subsidie opgebouwde vermogen mag conform de betreffende beleidsregel een plafond hebben van 10% van de exploitatiesubsidie. Deze 10% geldt als een gezond weerstandsvermogen voor het subsidiedeel.

PVV Vraag 4

Statenvoorstel

p8: 'aanvullende opdrachten aan de BOM'. Dat klinkt nogal alsof er nog wat geld opgesoupeerd moet worden. Waar komen die 'aanvullende' opdrachten dan vandaan? Waarom waren dat dan geen reguliere opdrachten? Wat gaan die aanvullende opdrachten opleveren?

Antwoord 4

In de nieuwe bestuursperiode is structureel minder budget voor de BOM beschikbaar dan voorgaande bestuursperiode, maar afbouw dient zorgvuldig te gebeuren en de beeldvorming voor de komende jaren is nog niet afgerond. De genoemde aanvullende opdrachten met name op het terrein van landbouw en energie betreffen activiteiten op het gebied van innovatie die gaan voortvloeien uit het nieuwe Uitvoeringsprogramma Landbouw en Voedsel resp. het nieuwe Uitvoeringsprogramma Energie. Beide Uitvoeringsprogramma's worden naar verwachting begin 2021 vastgesteld. In die Uitvoeringsprogramma's wordt nader aangegeven welke rol voor de BOM is weggelegd en welke prestaties van hen worden verwacht.

PVV Vraag 5

Statenvoorstel

p9: Capaciteit landbouw en voedsel. Hier wordt gesproken over vermindering van de tijdelijke capaciteit ultimo 2020, die eigenlijk door zou moeten lopen. Hoeveel capaciteit zit er in totaal structureel op deze onderwerpen? Waar houden de betreffende mensen zich de hele dag mee bezig?

Antwoord 5

De structurele capaciteit heeft betrekking op het programma-management en -ondersteuning en op de onderwerpen samenhangend met de thema's heldere kaders en gezondheid en natuurinclusieve landbouw. Dit betreft structureel ca. 13 fte. Het programma-management heeft betrekking op de organisatorische en financiële aansturing van het programma en de tot standkoming van het nieuwe beleidskader en uitvoeringsagenda. Heldere kaders en gezondheid heeft betrekking op zaken als de juridische aspecten zoals (het landbouwgedeelte van) de IOV, de BZV, de rechtszaken, de One Health-aanpak, planMER Mest, Schone lucht-akkoord, hardheidsclausule-aanvragen. Bij natuurinclusieve landbouw gaat het om het bevorderen van natuurinclusieve landbouw in Noord-Brabant door o.a. de ondersteuning met coaches, het ontwikkelen van voorbeeldbedrijven en het beschikbaar stellen van grond (onder voorwaarden).

PVV Vraag 6

Statenvoorstel

p9: Capaciteit energie. Hier wordt gesproken over vermindering van de tijdelijke capaciteit ultimo 2020, die eigenlijk door zou moeten lopen. Hoeveel capaciteit zit er in totaal structureel op dit onderwerp? Waar houden de betreffende mensen zich de hele dag mee bezig?

Antwoord 6

Structureel is voor Energie momenteel 2 FTE beschikbaar en daarnaast 7 FTE tot 2030 vanuit de Energieagenda 2019-2030 (PS, december 2018). Dit is lang niet voldoende op alle werkzaamheden in het kader van de

energietransitie te kunnen uitvoeren. Hoewel de energietransitie (ook) vanuit de provincie langjarige betrokkenheid vraagt, is de overige capaciteit tot nog toe tijdelijk van aard.

De werkzaamheden van team energie bestaan uit realisatie van de activiteiten uit de Energieagenda en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma. Dit inclusief de herijking van dit uitvoeringsprogramma naar aanleiding van het bestuursakkoord Samen, Slim en Slagvaardig en de afstemming van het energie-dossier met andere provinciale werkvelden/activiteiten.

PVV Vraag 7

Statenvoorstel

p11: Capaciteit circulaire economie. Hier wordt gesproken over vermindering van de tijdelijke capaciteit ultimo 2020, die eigenlijk door zou moeten lopen. Hoeveel capaciteit zit er in totaal structureel op dit onderwerp? Waar houden de betreffende mensen zich de hele dag mee bezig? Welk 'werkgeversbelang' bedoelt u? Hoe verhoudt zich dat tot het financieel belang?

Antwoord 7

Er zijn geen structurele FTE's beschikbaar voor Circulaire Economie.

Hoewel het werken aan een circulaire economie (ook) vanuit de provincie langjarige betrokkenheid vraagt, is de capaciteit van 5 fte tot nog toe tijdelijk van aard. De werkzaamheden van team Circulaire economie bestaan uit realisatie van de activiteiten uit de Bouwstenennotitie Circulaire Economie. Daarnaast wordt een Uitvoeringsagenda Circulaire Economie (incl. onderbouwing van de (structurele) benodigde fte en financiële middelen voor deze bestuursperiode) opgesteld en vindt afstemming van dit thema plaats met andere provinciale werkvelden/activiteiten.

PVV Vraag 8

Statenvoorstel

p12: "provinciale staten stellen het grensbedrag vast". In welk document/reglement/kader moet PS dit vastleggen?

Antwoord 8

Het grensbedrag wordt vastgesteld bij de begroting, in het statenvoorstel bij de begroting.

PVV Vraag 9

Statenvoorstel

p13: 'vaststellen grensbedrag'. Graag onderbouwing waarom GS de grens van 2,5m wil hanteren.

Antwoord 9

In gezamenlijk overleg van provincies, accountants en het ministerie vn BZK is als goed werkbaar vuistregel voor de verantwoording van subsidies uitgegaan van een grensbedrag dat zich beweegt tussen 0,25 % en 0,5% van de exploitatie-omvang.

Rekeninghoudend met de exploitatieomvang van de begroting van Noord-Brabant ad € 1.117.165.000 betekent de ondergrens van 0,25% een grensbedrag van € 2.793.000. Gelet op de verwachte ontwikkeling van de exploitatieomvang in de komende jaren is in het statenvoorstel dit grensbedrag bepaald op € 2,5 mln.

Omdat we niet elk jaar opnieuw een ander grensbedrag willen laten vaststellen zijn we in het voorstel aan de onderkant van de bandbreedte gaan zitten.

PVV Vraag 10

Statenvoorstel

p13: Hoe verhoudt zich het financieel plaatje en meerjarenkader van de meerjarenbegroting 2021 tot dat van vorige begroting, en dan met name in het licht van dit beeld:

Begrotingsprogramma (bedragen x € 1mln)	Deze bestuursperiode			2024 t/m 2030	
	VBR incl. MRB*	Vrijval BF**	Totaal ***	MRB ****	VBR *****
Bestuur en veiligheid	17	-	17	-	-
Ruimte en wonen	16	-	16	18	-
Water en bodem	33	-	33	35	-
Natuur en milieu	10	-	10	10	-
Economie	37	20	57	-	-
Energie, circulaire samenleving en gezondheid	23	16	39	-	35
Landbouw en voedsel	12	-	12	-	-
Basisinfrastructuur mobiliteit/mobiliteitsontwikkeling	55	-	55	119	-
Cultuur, erfgoed, samenleving en sport	37	5	42	-	-
Organisatie	15	-	15	-	-
(Risico)buffer	10	-	10	-	-
Totaal	265	41	306		

Antwoord 10

De bovenstaande tabel betreft het voorstel voor de toedeling van de bestuursakkoordmiddelen (vrije begrotingsruimte en restantmiddelen Investeringsagenda) zoals dat was opgenomen in de begroting 2020. Dit voorstel was een uitwerking van het bestuursakkoord van de vorige coalitie. Daarna is in het nieuwe bestuursakkoord "Samen, slagvaardig en slim: Ons Brabant" (blz. 50) een nieuw voorstel voor de vrije begrotingsruimte en de restantmiddelen Investeringsagenda opgenomen.

Begrotingsprogramma (Bedragen x € 1 miljoen)	Verdeling vrije ruimte 2020-2023		Toekomst-gericht financieren 2024-2030 (per jaar)	Totaal 2020 - 2030
	Vrije begrotingsruimte	Ruimte Investeringsagenda		
Bestuur en Veiligheid	18	0	0	18
Ruimte en Wonen	16	0	0	16
Water en Bodem	47	0	(7*)3	68
Natuur en Milieu	0	0	0	0
Economie en Talentontwikkeling	45	25	0	70
Energie	5	0	(7*)2	19
Landbouw en Voedsel	9	0	0	9
Mobiliteit	55	0	(7*)18	181
Vrije tijd en Erfgoed	22	8	0	30
Organisatie	15	0	0	15
Knelpuntenbuffer	18	0	0	18
Totaal	250	33	(7*)23	444
Restant structurele vrije begrotingsruimte vanaf 2024			40	

Dit voorstel is verwerkt in de begroting 2021

PVV Vraag 11

Statenvoorstel

p13: Graag ontvangen wij een financiële vergelijking tussen de vergelijking 2021-2025 en die van 2020-2024, zowel in termen van baten als lasten.

Antwoord 11

Bij de beantwoording van deze vraag is ervan uitgegaan dat gevraagd wordt het effect van de wijziging in de lastneming met betrekking tot subsidies inzichtelijk te maken door de vergelijking van de begroting 2020 met de begroting 2021.

Zo'n vergelijking kan nu nog niet worden gemaakt omdat het effect van deze gewijzigde lastneming van subsidies nog niet in de begroting 2021 en verder is verwerkt.

PVV Vraag 12

Begroting

Algemeen: Wat zijn volgens dit college de kerntaken van de provincie?

Antwoord 12

Zie de website van het [ipo](#) waar de beleidsvelden/kerntaken van provincies zijn toegelicht.

PVV Vraag 13

Begroting

p3: Wat bedoelt u met 'inclusiever' in 'inclusiever uit de crisis'?

Antwoord 13

Met 'inclusiever uit de crisis' wordt bedoeld dat alle Brabander kunnen participeren en kunnen meedoen in de Brabantse samenleving en Brabantse economie. Dat betekent dat we investeren in digitale bereikbaarheid van alle groepen van de bevolking zodat we het risico dat de digitaal kwetsbaren verder achterop raken zo klein mogelijk maken. We stimuleren dat alle Brabanders voldoende digitale vaardigheden en mogelijkheden hebben om (digitaal) te kunnen leren, werken en zorgen. Denk hierbij onder meer aan het versnellen van ontwikkeling van digitale vaardigheden van Brabanders door 'BrabantLeert' om te vormen naar een 'leven lang ontwikkelen onderwijsplatform', alsook in het verbeteren van de toegankelijkheid van kwetsbare groepen tot de digitale maatschappij en arbeidsmarkt. Inclusiever betekent ook dat we investeren in een toekomstbestendige economie en evenwichtige arbeidsmarkt om zodoende zowel de werkloosheid als het tekort aan arbeidskrachten in vitale sectoren zo laag mogelijk te houden en de kansen voor Brabanders op de arbeidsmarkt te optimaliseren.

PVV Vraag 14

Begroting

p3: "Met de omgevingsvisie [...] hierbij versterkend werken": Hoe heeft dit college zich ingezet voor een Brabant dat concurrerend is? Welke maatregelen zijn genomen?

Antwoord 14

Om onze concurrentiepositie te behouden is het belangrijk dat onze economie bijdraagt aan de totstandkoming van een klimaatbestendige, energieneutrale, gezonde en circulaire maatschappij. Dat levert niet alleen een mooier Brabant op, maar versterkt ook ons toekomstig verdienvermogen. Daarvoor werken we onder andere projecten en initiatieven in innovatiecoalities op voor verscheidene fondsen die op ons afkomen, zoals het Groeifonds en EU-REACT. Dat zijn samenwerkingen in triple helixverband op gebied van agro, gezondheid en chemie. Daarnaast zorgen we voor complementariteit in de financieringsketen. MKB bedrijven, start- en scale-ups kunnen zodoende worden ondersteund bij het ontwikkelen van nieuwe producten en het vermarkten ervan, met

name als het gaat om de bedrijven die bijdragen aan maatschappelijke sectoren en/of in voor Brabant belangrijke clusters. Dat versterkt direct ons concurrentievermogen. We doen dat samen met onder andere de BOM, BSF en de regionale triple helixorganisaties (Agrifood Capital, Brainport, Midpoint en Rewin). Een ander voorbeeld is onze inspanning op arbeidsmarktontwikkelingen. Zo hebben we het Brabantse onderwijsaanbod samengebracht onder 'Brabant Leert' en werken we een programma op om Kennis voor Brabant te laten werken. Onze bedrijven en clusters profiteren van een verbeterd arbeidspotentieel en van de aantrekkingskracht die daarvan uit gaat. Verder werken we binnen andere provinciale programma's aan verduurzaming van bedrijventerreinen, slimme mobiliteitsoplossingen, versterking van cultureel kapitaal en landschaps- en natuurontwikkeling. Allemaal om onze aantrekkelijkheid en concurrentiekracht te vergroten.

PVV Vraag 15

Begroting

p4: Sociale Veerkracht. Graag specificatie van welke 'ervaringen' met sociale innovatie, inclusieve maatregelen en participatie in nieuw beleid toe worden gepast.

Antwoord 15

De geleerde lessen, praktijkverhalen en ervaringen rondom sociale innovatie, inclusieve maatregelen en participatie zijn vastgelegd en gebundeld in de publicatie SLIM (Samen Langdurig Impact Maken) en welke onder meer ter beschikking staat aan PS, GS en de ambtelijke organisatie.

PVV Vraag 16

Begroting

p4: Graag een nadere definitie van "veerkrachtig" en "veerkracht" ten aanzien van het te voeren beleid.

Antwoord 16

De woorden 'veerkracht' en 'veerkrachtig' zijn hier bedoeld in hun letterlijke betekenis: het vermogen om te herstellen c.q. incasservermogen. Als Brabant en Brabanders herpakken we onszelf snel bij tegenslag en proberen van dreigingen kansen te maken.

PVV Vraag 17

Begroting

p5: Gezonde leefomgeving: Met hoeveel (eenheid) is de uitstoot van broeikasgassen in Brabant teruggedrongen door provinciale maatregelen? Graag uitsplitsen per broeikasgas.

Antwoord 17

Deze vraag is helaas niet te beantwoorden. Het aandeel aan emissiereductie door provinciale maatregelen valt niet te herleiden - niet in generieke zin en niet per broeikasgas. Hiervoor zijn meerdere redenen. De provinciale maatregelen zijn heel verschillend van aard: naast vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en het ruimtelijk spoor worden bijvoorbeeld ook subsidiëring en communicatie ingezet. Bovendien worden deze maatregelen ingezet naast Europese, nationale en gemeentelijke maatregelen en naast die van private partijen en particulieren. Tot slot wordt uitstoot niet gemeten maar berekend, waarbij de berekeningsmethodiek nog volop in ontwikkeling is. De onzekerheden zijn daarmee te groot om uw vraag van een zinvol antwoord te kunnen voorzien.

PVV Vraag 18

Begroting

p5: "De waardering voor natuur om ons heen neemt daarmee toe". Waar haalt dit college deze informatie vandaan?

Antwoord 18

In de afgelopen maanden is er meerdere malen berichtgeving geweest over de toenemende drukte in natuurgebieden. Nu er minder uitjes als theater, evenement en horecabezoek mogelijk zijn, zoeken meer mensen de natuur op. Op sommige momenten leidt dit tot topdrukke zoals bijvoorbeeld in het eerste weekend van de herfstvakantie. De toenemende drukte wordt onder meer gesignaleerd door Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Daarnaast is deze 'trend' sinds de uitbraak van Corona regelmatig beschreven in nieuwsberichten en artikelen. Naar de toekomst toe is het de vraag of het om een blijvende herwaardering gaat of dat we uiteindelijk weer in het oude patroon als voor de Corona-crisis vervallen.

Daarnaast is door Motivaction, in opdracht van Vogelbescherming Nederland, recent (augustus 2020) een publieksonderzoek gedaan naar het belang van Natuur in de directe omgeving. Uit dit onderzoek blijkt dat 65% van de ondervraagden meer behoefte heeft aan natuur in de eigen omgeving en 82% is van mening dat meer natuur bijdraagt aan hoe gezond en gelukkig mensen zich voelen.

PVV Vraag 19

Begroting

p5: "In 2021 gaan we verder met het herstel van de biodiversiteit."

- Uit welke gegevens blijkt dat de biodiversiteit niet goed is?
- In welk jaar was de biodiversiteit in Brabant nog wel goed?
- Welke KPI's gebruikt dit college om te controleren of de biodiversiteit verbetert?
- Op welke manier kunnen Statenleden controleren of de biodiversiteit herstelt? En kunnen wij deze informatie krijgen?

Antwoord 19

Dat het niet goed gaat met de biodiversiteit blijkt ondermeer uit de trendmonitoring zoals wij die al decennialang uitvoeren om de ontwikkeling van de biodiversiteit te volgen. De resultaten daarvan presenteren wij op onze website [BrabantInZicht](#) en rapporteren wij periodiek aan uw staten. Dit najaar zullen wij u daarvan weer een update toezenden. Het rapporteren over de biodiversiteit gebeurt ook op landelijk niveau via de [Voortgangsrapportage Natuur](#).

En ook op Europees niveau verschijnen met regelmaat rapporten over de biodiversiteit waaruit blijkt dat het niet goed gaat. (zie bijvoorbeeld <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>).

De biodiversiteit was in het algemeen medio vorige eeuw nog goed, als referentie voor de biodiversiteit wordt meestal het jaar 1990 gebruikt vanwege de internationale verdragen en richtlijnen die rond die periode zijn verschenen. Omdat de biodiversiteit bestaat uit zeer vele soorten organismen met een complexe onderlinge samenhang en afhankelijkheden laat die zich lastig uitdrukken in absolute KPI's maar wordt die uitgedrukt in trends. De KPI is vervolgens om de huidige afnemende biodiversiteit per 2030 om te buigen naar een positieve trend.

PVV Vraag 20

Begroting

p9: 'opgaven worden steeds complexer': graag onderbouwing voor deze stelling, graag ook toelichting: in welk opzicht worden opgaven dan complexer? Welke opgaven worden complexer? Welke eventueel niet, en waarom?

Antwoord 20

Sinds een aantal jaren worden steeds meer opgaven van het Rijk en provincies naar gemeenten gedecentraliseerd. Vaak in combinatie met een zogeheten efficiencykorting. Te denken valt dan aan taken op het gebied van jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Het gaat in wat het sociaal domein wordt genoemd om vaak complexe zaken, bijvoorbeeld op het gebied van jeugdzorg en GGZ. Steeds meer jongeren doen een beroep op de jeugdzorg wat extra capaciteit en specialismen vraagt van gemeenten. In de brochure '[Gemeenten 2024](#)', vastgesteld tijdens de ALV van de VNG in 2019, worden grote maatschappelijke opgaven genoemd zoals klimaat en energie, duurzaamheid, bouwen en wonen, de maatschappelijke tweedeling, digitalisering en de inclusieve samenleving. De brochure geeft, overigens niet limitatief, via thema's ook inzicht in de overige opgaven waar gemeenten voor staan.

PVV Vraag 21

Begroting

p9: 'Daarom is een aanpak nodig die aansluit bij de eisen van deze tijd: betrokken, betrouwbaar, effectief, integer en waar nodig opererend als één overheid.

Kunt u aangeven waarom deze eigenschappen typisch bij deze tijd zouden horen? Was 'betrokken, betrouwbaar, effectief, integer en waar nodig opererend als één overheid' of één/meer van de onderdelen voorheen minder nodig? Waarom dan en waaruit blijkt dat?

Antwoord 21

De genoemde eigenschappen zijn zoals u terecht stelt altijd belangrijk geweest. Wat de laatste jaren wel meer dan ooit het geval is, is dat de overheid te maken heeft met grote maatschappelijke tegenstellingen. SCP-directeur Kim Putters onderscheidt in zijn boek Veenbrand vier 'smeulende kwesties' die een rol spelen bij die tegenstellingen: de focus op economische groei in plaats van brede welvaart, de afnemende inclusiviteit van onze diverse samenleving, de afnemende mate waarin burgers zich thuis voelen en de beperkte zeggenschap die ze ervaren in de politiek. De politiek heeft bijgedragen aan het ontstaan van die tegenstellingen, aan de sterke behoefte die mensen hebben aan houvast voor de toekomst en aan zekerheid en veiligheid. Het is nu noodzakelijk dat de politiek een samenhangend antwoord weet te formuleren op weg naar een nieuwe samenleving. Voor dit doel is samenwerking tussen alle overheidslagen noodzakelijk.

PVV Vraag 22

Begroting

p12: "sociale innovatie"/"versterken van zowel draagvlak als draagkracht". Wat wordt hier concreet mee bedoeld en hoe verhoudt dit zich tot de beoogde inzet van het referendum-instrument?

Antwoord 22

Grote transities zijn zo complex dat we ze als overheid niet alleen kunnen oplossen. Dergelijke complexe vraagstukken vragen om processen waarin alle stakeholders gezamenlijk eigenaar en partner zijn vanaf het begin van het proces. Dit vraagt om een nieuwe manier van werken. We doen hiermee ervaring op in verschillende proeftuinen en pilots, zoals de pilot Zundert en de proeftuin Goirle. Een intensieve samenwerking is cruciaal. Het correctief referendum geeft burgers de mogelijkheid om zich uit te spreken over aangenomen besluiten van Provinciale Staten, en eventueel te verwerpen. Het referendum werkt hier als 'noodrem' voor burgers, voor de gevallen waarin een bepaald besluit onvoldoende draagvlak heeft onder de bevolking. Welke besluiten wel en niet referendabel zullen zijn in Brabant moet nog worden bepaald, maar bij andere overheden zien we dat besluiten waartegen bezwaar en beroep mogelijk is worden uitgesloten.

PVV Vraag 23

Begroting

p12: "inclusieve maatregelen". Wat wordt hier concreet mee bedoeld?

Antwoord 23

Vanuit de sturingsfilosofie van de Brabantse Omgevingsvisie willen we inclusief oftewel diep-breed-rond naar onze leefomgeving kijken en aan opgaven werken: we willen zowel zichtbare als minder zichtbare effecten van ons handelen meenemen, we willen bijdragen aan people, planet en profit in balans in Brabant, en we willen dit doen door de Brabander centraal te zetten en te zorgen voor grote betrokkenheid en brede participatie.

PVV Vraag 24

p12: "integrale belangenafwegingen". Hoe krijgt dit concreet vorm en hoe verhoudt dit zich tot de mogelijkheid van referenda?

Antwoord 24

Zoals in antwoord 22 en 23 toegelicht werken we vanuit de sturingsfilosofie diep-breed-rond, waarbij we opgaven in gebieden integraal willen bekijken en aanpakken. Het correctief referendum geeft burgers de mogelijkheid om zich uit te spreken over aangenomen besluiten van Provinciale Staten, en eventueel te verwerpen. Het referendum werkt hier als 'noodrem' voor burgers, voor de gevallen waarin een bepaald besluit onvoldoende draagvlak heeft onder de bevolking. Welke besluiten wel en niet referendabel zullen zijn in Brabant moet nog worden bepaald, maar bij andere overheden zien we dat besluiten waartegen bezwaar en beroep mogelijk is worden uitgesloten.

PVV Vraag 25

Begroting

p12: Hoe verhoudt de opgave "werklocaties", gelet op de inzet van "versterken van de omgevingskwaliteit", zich tot de ruimtelijk/landschappelijke impact van XXL-verdozing en de (grootschalige) huisvesting van arbeidsmigranten?

Antwoord 25

Over XXL logistiek ontvangt u nog vóór behandeling van de begroting in PS een memo. Daarin wordt uitgebreid ingegaan op de handelwijze rond XXL logistiek, onder andere in relatie tot omgevingskwaliteit en huisvesting van arbeidsmigranten.

PVV Vraag 26

Begroting

p12: Hoe verhouden de opgaven "energie, klimaat", gelet op de inzet van "versterken van omgevingskwaliteit", zich tot de impact op de leefomgeving en landschap van wind- en zonneparken?

Antwoord 26

In de Brabantse Omgevingsvisie zijn de maatschappelijke hoofdoggaven voor Brabant vastgesteld. De opgaven energie en klimaat zijn hier onderdeel van. Aan de basis van de hoofdoggaven liggen veiligheid, gezondheid met een goede omgevingskwaliteit. Het gaat om benutten en beschermen van de omgeving continu met oog op een goede balans tussen economische, maatschappelijke en ecologische waarden.

PVV Vraag 27

Begroting

p13: "participatief traject de Brabantse Omgevingsverordening". Hoe krijgt dit traject concreet vorm en hoe wordt het beoogde instrument van het referendum hierbij ingezet?

Antwoord 27

Op dit moment krijgt deze participatie vorm via de Tour de Brabant. Via de website [omgevingswetinbrabant.nl](https://www.omgevingswetinbrabant.nl) kunt u de tour volgen en via <https://www.omgevingswetinbrabant.nl/verhalen/tourblog/> vindt u alle blogs van de bijeenkomsten, presentaties, video's en relevante links. Het referendum wordt hierbij niet ingezet.

PVV Vraag 28

Begroting

p15: "hoogwaardige en toekomstbestendige werklocaties dragen bij aan het realiseren van de doelen voor 2030 uit het klimaatakkoord". Graag een specificatie van welke doelen, hoe hier exact aan bijgedragen wordt (in percentages, klimaat effecten in graden Celsius, en in kosten) en met welke concrete invulling.

Antwoord 28

Onze inzet is er op gericht om werklocaties, met name bedrijventerreinen, toekomstbestendig te maken. Dat wil zeggen dat zij bijdragen aan de energie- en grondstoffentransitie en dat ze klimaatadaptief zijn. Uit onze monitor werklocaties ([link](#)) blijkt dat op bedrijventerreinen op genoemde aspecten nog veel winst te halen is. Het primaat voor realisering van onze doelen ligt bij de bedrijven en bedrijventerrein organisaties. Wij agenderen, stimuleren en faciliteren, bijvoorbeeld via procesmanagement en/of subsidies. Hiervoor kan geput worden uit het budget Werklocaties. Wij hebben ons aangesloten bij de doelen om in 2030 50% CO₂ te besparen. Exacte effecten op daling in graden Celsius zijn echter niet te geven.

PVV Vraag 29

Begroting

p15: Wat wordt concreet bedoeld met een "materiaal- en energie-intensieve economie"?

Antwoord 29

De Noord-Brabantse economie bestaat, ten opzichte van andere provincies, voor een relatief groot deel uit maak- en procesindustrie. Hierdoor worden relatief veel grondstoffen, (half-)fabrikaten en producten in Brabant geïmporteerd, verwerkt, gemaakt en vervoerd. Behalve wat betreft materialen, vragen dit soort processen ook om meer energie, t.o.v. bijvoorbeeld een economie die vooral op de dienstensector gestoeld is.

PVV Vraag 30

Begroting

p15: werklocaties. "Vraaggerichte ontwikkeling", wat zijn in dit verband de criteria voor 'vraaggericht'? Hoe wordt dat toegepast bij respectievelijk het LPM, Heesch-West, Wijkevoort, SPARK-campus en op basis van welke indicatoren? In hoeverre wordt er een onderscheid gemaakt tussen een vraag uit de markt en een invulling met (semi)overheidsinitiatieven?

Antwoord 30

Vraaggericht ontwikkelen betekent dat het proces om te komen tot een definitief bestemmingsplan wordt doorlopen, nadat een concrete eindgebruiker in beeld is. Dat kan zowel private als (semi)overheid zijn, waarbij het vooral private partijen betreft. Eén van de te doorlopen stappen is de beoordeling of een bedrijf past bij het profiel van desbetreffend bedrijventerrein.

Bij het vraaggericht ontwikkelen wordt (aangrenzend aan een bestaand bedrijventerrein) een nieuwe kavel / uitbreidingslocatie toegevoegd. Per vraag of gebundelde vragen wordt een ruimtelijke procedure doorlopen. Om dit te kunnen realiseren is een zekere plancapaciteit nodig. Daarom zijn afspraken gemaakt over een beperkt aantal greenfieldontwikkelingen, w.o. LPM, Wijkevoort en Heesch-West. Deze locaties worden (daarna) vraaggericht doorontwikkeld.

PVV Vraag 31

Begroting

p15: Verduurzamen van werklocaties: Wat houdt de "grote oogst" in? Wat wordt er geoogst? Wordt onder "grote oogst" ook verstaan het aanleggen van windparken op bedrijventerreinen? Op welke maatregelen in het kader van de energietransitie wordt hier concreet gedoeld?

Antwoord 31

Grote oogst is overdrachtelijk bedoeld. Het betekent dat op dergelijke terreinen veel winst te halen is om de doelen van de energietransitie en circulaire economie te bereiken of bij te dragen aan klimaatadaptatie. Enerzijds doordat er bijvoorbeeld sprake is van een hoog energie- en materiaalverbruik of CO₂-uitstoot. Anderzijds doordat er op deze terreinen (milieu)ruimte beschikbaar is om zaken te realiseren die nodig zijn in de infrastructuur voor de opslag, verwerking en verdeling van energie en grondstoffen. Dat kan onder meer via zon op het dak, windmolens – mits daar draagvlak voor is – energiehubs, smart grids en meer groen en water op bedrijventerreinen. Dat laatste maakt het ook aantrekkelijkere plaatsen om te vestigen en te verblijven.

PVV Vraag 32

Begroting

p18: Welke inzet voor "hernieuwbare energie" wordt hier concreet beoogd en in hoeverre betreft dit ook windparken?

Antwoord 32

De concrete inzet op hernieuwbare energie, waaronder ook windparken, is regio- en gebiedsafhankelijk en is onderwerp van de Regionale Energie Strategieën (RES-en).

In de Regio Hart van Brabant is daarbij expliciet het verband met klimaatadaptatie gelegd, daar is een concept Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS) vastgesteld.

PVV Vraag 33

Begroting

p18:

- Vloeit er water Brabant binnen vanuit andere provincies en/of landen waarvan de kwaliteit niet voldoet aan de afspraken die daarover zijn gemaakt? Graag uitsplitsen per kanaal/rivier/ enz.
- Kunt u alle gegevens over dat water verstrekken en tevens aangeven op welke punten het (hoeveel) niet voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt?

Antwoord 33

Er zijn vooral grensoverschrijdende wateren vanuit Vlaanderen die Brabant binnen stromen en die (deels) nog niet voldoen aan de vereisten van de Kaderrichtlijn Water. In Noordoost-Brabant is er geen directe aanvoer van buitenlands water, maar wel aanvoer van Maaswater via de Midden-Limburgse en Noord-Brabantse Kanalen. De gegevens over de kwaliteit van het oppervlaktewater zijn ontsloten in Brabant InZicht (www.brabantinzicht.nl) en opgenomen in zogenaemde KRW-factsheets welke ontsloten zijn op <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/>.

Momenteel worden de factsheets geactualiseerd ten behoeve van de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen die nu opgesteld worden.

PVV Vraag 34

Begroting

p21: Natte natuurparels: Zijn er in de laatste 100 jaar natte natuurparels verdroogt en daarmee "droge" natuurparels geworden?

Antwoord 34

Nee. Hoewel alle natte natuurparels in meer of mindere mate last hebben van verdroging, bevatten ze allemaal nog steeds meerdere grondwaterafhankelijke natuurtypen. Die natuurtypen staan onder druk en sommige kenmerkende planten- of diersoorten zijn in aantal afgenomen, maar met de juiste maatregelen kan de natuur zich weer herstellen.

PVV Vraag 35

Begroting

p22: Kaderrichtlijn Water: welke afspraken zijn inmiddels met de Vlaamse/Belgische overheid gemaakt over naar Brabant stromend vervuild water?

Antwoord 35

Ieder land heeft een eigen verantwoordelijkheid om de doelen van de KRW te halen en er zorg voor te dragen dat er geen afwenteling van problemen plaats vindt naar benedenstroomse delen van een stroomgebied. De afgelopen jaren heeft Noord-Brabant flink geïnvesteerd in het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking met België (en specifiek Vlaanderen) ten aanzien van het waterkwaliteitsdossier. Contactnetwerken zijn opgebouwd, er wordt in meerdere lagen (geografisch en politiek-bestuurlijk) overlegd en er lopen de nodige grensoverschrijdende projecten waarin succesvol aan gezamenlijke doelstellingen gewerkt wordt.

PVV Vraag 36

Begroting

p23: "De Brabantse bodem van landbouw- en natuurgebieden is op dit moment allerm minst vitaal." Kan dit college een kaart verstrekken met cijfers van alle landbouw- en natuurgebieden waarvan de bodem allerm minst vitaal is?

Antwoord 36

De vitaliteit van de bodem is van meerdere factoren afhankelijk, waaronder het gehalte aan organische stof, de bodemstructuur en diversiteit en omvang van het bodemleven. Deze eigenschappen vertonen een grote ruimtelijke variatie. De provincie heeft een consortium van kennisinstituten opdracht gegeven om de vitaliteit van de Brabantse bodem zo goed als mogelijk in beeld te brengen. De resultaten van dit uitgebreide onderzoek zijn weergegeven in kaarten die in te zien zijn via de volgende link (onderdeel vitale bodem)

<https://www.brabantinzicht.nl/toestand-natuur-water-en-milieu/milieu/>

PVV Vraag 37

Begroting

p24: "Bodemleven is gevarieerd." Wat is er mis met het bodemleven? Wanneer is het bodemleven gevarieerd genoeg?

Antwoord 37

In een vitale bodem is er een grote variatie aan bodemleven: een diversiteit aan schimmels, bacteriën en grotere organismen zoals regenwormen, springstaarten, mijten, etc. Dankzij deze diversiteit komen meststoffen op efficiënte wijze voor het gewas beschikbaar en wordt uitspoeling tegengegaan, ontstaat er een goede bodemstructuur zodat de bodem water kan opslaan, neerslag kan infiltreren naar het grondwater en is er betere resistentie tegen ziekten en plagen.

In bodems die met zware landbouwmachines worden bewerkt en waar op grote schaal chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest worden toegepast, is het bodemleven in omvang afgenomen of eenzijdig van samenstelling. Nuttige schimmels en bacteriën zijn verdrongen door ongunstige organismen waardoor gewassen gevoeliger zijn voor ziekten en minder goed meststoffen opnemen. Vaak ontbreken regenwormen die van groot belang zijn voor de gewasgroei en infiltratie van regenwater.

PVV Vraag 38

Begroting

p25: "In het kader van de omvangrijke verdrogingsopgave onderzoeken we de mogelijkheden voor het verhogen of vergroten van het toepassingsbereik van de grondwaterheffing." Kan nader worden aangegeven welke impact deze lastenverzwaring heeft op respectievelijk particulieren en bedrijven? Worden er ook andere alternatieven overwogen om deze middelen vrij te maken, bijvoorbeeld door te bezuinigen op andere posten? Hoe groot moet de beoogde opbrengst zijn van deze lastenverzwaring en hoe groot is de opgave in financiële zin?

Antwoord 38

Het onderzoek naar de mogelijkheden voor het verhogen of vergroten van het toepassingsbereik van de grondwaterheffing moet nog vormgegeven worden. We geven daarmee invulling aan de in de *Visie klimaatadaptatie incl. de uitwerking van de bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'* aangereikte optie om tot een sluitende financiering van de water- en bodemopgave te komen en de lasten meer te verdelen naar rato van de mate van profijt en vervuiling. Andere opties voor het sluitend krijgen van de financiering worden tevens onderzocht, zoals aangegeven in de Visie Klimaatadaptatie.

PVV Vraag 39

Begroting

p28: "Noord-Brabant is de provincie [...] nog de grootste restantopgave."

- a- Zijn delen van deze nieuwe natuurgebieden ingericht met (stikstof)gevoelige natuur? Zo ja, waar en hoeveel?
- b Worden delen van de nog nieuw te leggen natuurgebieden ingericht met (stikstof)gevoelige natuur?
- c- Zijn er wettelijke kaders over hoe de natuurgebieden ingericht moeten worden? Zo ja, welke?
- d- Mogen nieuwe natuurgebieden ook stikstofbestendig ingericht worden?
- e- Is of gaat de grens van de natura 2000 gebieden verschoven worden door de (gerealiseerde) nieuwe natuurgebieden?
- f- Hoeveel m² bos is er in Brabant gekapt de afgelopen 2/5/20 jaar en wat zijn de plannen om nog te kappen voor de komende 2-5 jaar?
- g- Zijn er in Brabant de afgelopen jaren bomen gekapt als onderdeel van de stikstofproblematiek ("stikstof uit de natuur halen")? Zo ja, hoeveel m² en waar?

Antwoord 39

- a. Ja het gaat om ongeveer 1.500 hectare
- b. Ja naar schatting gaat het om 2.800 hectare met stikstofgevoelige natuurtypen.

- c. Nederland heeft zich gecommitteerd aan verschillende internationale verdragen over het herstel van de biodiversiteit en is daarom gehouden daarvoor de passende maatregelen te nemen. Deze verdragen en de Wet Natuurbescherming vormen de wettelijke basis voor het inrichten van nieuwe natuurgebieden. Bepaalde Natura 2000-gebieden kennen een wettelijke opgave voor uitbreiding van stikstofgevoelige natuur.
- d. Ja. Dat wil zeggen in nog in te richten nieuwe natuurgebieden zijn zowel meer en minder stikstofgevoelige ambitietypen te realiseren. Anders voldoet Nederland niet aan de bovengenoemde internationale verdragen en de Habitat- en Vogelrichtlijn als gevolg waarvan Nederland gehouden is om habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen.
- e. Nee, in principe niet. De grens van een Natura 2000 gebied kan pas verschoven worden als dit door het rijk in een wijzigingsbesluit is opgenomen en ter visie is gelegd.
- f. Voor het kappen van bos geldt een meldingsplicht en een herplantplicht waardoor weliswaar bos wordt gekapt maar ook weer wordt aangeplant en het totale bosareaal in stand blijft. Wij hebben inzicht in het aantal meldingen maar niet in de omvang daarvan en ook niet in de toekomstige plannen die de boseigenaren nog hebben. Wel hebben we zicht op de omvang van bos dat gekapt is of nog staat gepland in het kader van de Natura2000 doelstellingen. In de periode 2015 – 2018 is circa 400 ha bos in de N2000 gebieden gekapt als herstelmaatregel voor de N2000-gebieden. Voor nog eens ruim 800 ha is dat nog gepland waarvan de noodzaak overigens opnieuw wordt bezien. Inmiddels is besloten dat ook deze hectares worden gecompenseerd waardoor het totale areaal bos niet afneemt.
- g. Er worden geen bomen gekapt om stikstof uit de natuur te halen. De reden om bomen in (stikstofgevoelige) N2000-gebieden te kappen is veelal om verdamping tegen te gaan, oevers van vennen vrij te zetten, bos om te vormen of om dichtgegroeide stuifduinen weer ruimte te geven.

PVV Vraag 40

Begroting

p28/29: Graag een overzicht van de ontwikkeling van de beheerkosten van de EHS/NNB in de afgelopen jaren (sinds 2010) en de te verwachten ontwikkeling daarvan in de komende jaren (tot 2030).

Antwoord 40

Hierbij een overzicht van de gerealiseerde kosten voor beheer van natuurgebieden (SNL-N), agrarisch natuurbeheer (SNL-A) en de uitvoeringskosten vanaf 2011 tot en met 2019 en de ramingen van deze kosten voor de komende jaren. Vanaf 2014 lopen ook de beheersubsidies voor het rijksdeel van het NNB via de provincie. Vanaf 2017 wordt de SNL-N regeling niet meer door RVO uitgevoerd maar door de provincie en omdat de provincie met een baten lasten stelsel werkt en RVO met een verplichtingenstelsel zijn de uitgaven eenmalig hoger. In 2018 zijn de uitgaven hoger omdat er een extra subsidie voor handhaving en toezicht is verleend.

jaar	mln
2011	8,9
2012	12,9
2013	12,6
2014	22,0
2015	21,2
2016	23,2
2017	28,5
2018	27,3
2019	25,3
2020	26,5
2021	27,2
2022	28,0

jaar	mln
2023	29,0
2024	30,0
2025	31,0
2026	32,0
2027	33,0

PVV Vraag 41

p31: "Maatregelen die de karakteristieke Brabantse landschappen te versterken"

- Wat zijn de karakteristieke Brabantse landschappen?
- Zijn er in Brabant ook landschappen die niet karakteristiek zijn? Zo ja, welke en kunnen wij daarvan een kaart verstrekt krijgen?

Antwoord 41

In de Interim Omgevingsverordening wordt verwezen naar 12 gebiedspaspoorten voor de 12 kenmerkende Brabantse landschappen. Denk daarbij aan de Meierij, de Kempen of het zeekleigebied. De gebiedspaspoorten zijn aan de hand van de karakteristieken van landschapstypen voor heel Brabant bepaald. Ieder landschapstype heeft zijn eigen kenmerkende kwaliteiten en is op een andere manier ontstaan.

Niet overal zijn alle landschapstypen en -karakteristieken nog even goed herkenbaar en waardevol als gevolg van ontwikkelingen door de jaren heen (ruilverkaveling, schaalvergroting, versnippering door aanleg wegen, verstedelijking e.d.). Er zijn echter geen gebieden die niet karakteristiek zijn. Door de verschillen in karakteristiek of landschapstype zijn verschillende maatregelen of ontwikkelingen passend, of juist niet. Er bestaat geen kaart die de waardering of ontwikkeling van de landschappen aangeeft. Wel is er een kaart van de 12 Brabantse landschappen uit de gebiedspaspoorten.

PVV Vraag 42

Begroting

p31: "Versterking kwaliteit van het Brabantse landschap". Hoe verhoudt deze ambitie zich tot de eventuele ontwikkeling van wind- en zonneparken? In hoeverre worden de "waardevolle cultuurhistorische landschappen" hiervan uitgesloten?

Antwoord 42

In de Interim Omgevingsverordening zijn voorwaarden opgenomen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder wind- en zonneparken. In natuurgebieden (Natura 2000, NNB) is de ontwikkeling van wind- en zonneparken uitgesloten, met als verbijzondering dat er in NNB onder voorwaarden windturbines langs hoofdinfrastructuur gerealiseerd kunnen worden.

Bij windparken geldt daarnaast dat er, bij realisatie van windturbines in het landelijk gebied, sprake moet zijn van een geclusterde opstelling van minimaal 3 turbines in landschappen die zich qua maat en schaal hiertoe verhouden.

De vestiging van zonneparken in het landelijk gebied is mogelijk op basis van een goede ruimtelijk afweging van gemeenten, waarbij rekening gehouden wordt met de provinciale belangen.

Waardevolle cultuurhistorische landschappen zijn bij de ontwikkeling van wind- en zonneparken niet op voorhand uitgesloten. Per initiatief zal een zorgvuldige ruimtelijke afweging plaats moeten vinden, onder meer op basis van onze provinciale belangen.

Op de ontwikkeling van wind- en zonneparken is, zoals voor alle ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied geldt, de regeling Kwaliteitsverbetering van het landschap van toepassing, een investeringsregeling ten behoeve van de versterking van landschapswaarden. Daarbij streven we er als provincie naar dat opgaven zo veel als mogelijk bijdragen aan behoud en versterking van ruimtelijke kwaliteit en dus ook de landschappelijke kwaliteit.

PVV Vraag 43

Begroting

p32: "Beperken van geluidsoverlast voor Brabanders", in hoeverre betreft dit ook geluidsoverlast van windturbines en welke concrete maatregelen worden daartoe genomen?

Antwoord 43

De doelstelling om geluidsoverlast voor Brabanders te beperken geldt ook voor windturbines. Bij windprojecten moeten minimaal de wettelijke geluidsnormen uit het Activiteitenbesluit worden gehanteerd. In bijgaande [link](#) vindt u achtergrondinformatie hierover.

PVV Vraag 44

Begroting

p45:

- "Over op nieuwe warmtesystemen", Hoe, hoe duur en hoe snel?
- "Opslag en bufferend", Hoe, hoe duur en hoe snel?
- "Sterke nadruk op windenergie en zonnepanelen", Wat "moet" er nog bijkomen na voltooiing van de RESplannen?

Antwoord 44

- "Over op nieuwe warmtesystemen", Hoe, hoe duur en hoe snel?

Antwoord: Hier bij wijze van voorbeeld benoemd. In de tekst is aangegeven dat het een gedeelde opgave is. De provinciale inzet wordt uitgewerkt op basis van de Energieagenda 2019-2030 en bijbehorend uitvoeringsprogramma.

- "Opslag en bufferend", Hoe, hoe duur en hoe snel?

Antwoord: Correct citaat is "Denk daarbij aan mogelijkheden voor opslag (en conversie) voor buffering van energie."

De provinciale inzet in de transitie naar een toekomstbestendig energiesysteem wordt uitgewerkt op basis van de Energieagenda 2019-2030 en bijbehorend uitvoeringsprogramma, de Energiesysteemstudie zal informatie opleveren op basis waarvan de provinciale inzet verder wordt vormgegeven.

- "Sterke nadruk op windenergie en zonnepanelen", Wat "moet" er nog bijkomen na voltooiing van de RESplannen?

Antwoord: Correct citaat is "Om het doel (100% duurzame energie in 2050, grotendeels afkomstig uit Noord-Brabant) te behalen, leggen we de komende jaren sterk de nadruk op de ontwikkeling van energieprojecten, zoals wind- en zonprojecten, geo- en aquathermie en projecten voor conversie en opslag van energie."

Met voltooiing van de RESplannen wordt slechts een klein deel van de huidige Brabantse energievraag verduurzaamd. Een ander deel van de (Brabantse) energievraag wordt verduurzaamd via windparken op zee. Maar dan nog zal méér duurzame opwek nodig zijn om de aan de verplichtingen uit het klimaatakkoord per 2030 en de gehele energievraag in 2050 te kunnen voldoen. Om de doelstelling van 100% duurzame energie in 2050 te behalen is het nodig om

- 1) zoveel mogelijk energie te besparen – wat niet nodig is hoeft ook niet te worden opgewekt,
- 2) het energiesysteem optimaal in te richten op de mix van bronnen/gebruik in 2050,
- 3) energieprojecten te ontwikkelen om – op termijn - de hoeveelheid duurzame opwek (ook via innovaties) uit te breiden.

Om hoeveel uitbreiding aan duurzame opwek het gaat is in deze vroege fase van de energietransitie niet te zeggen.

Delen van de beantwoording komen – in de loop der jaren/decennia - in beeld met de energiesysteemstudies en zicht op de (inter)nationale ontwikkelingen in beleid/regelgeving/financiering en techniek en hun gevolgen voor de Brabantse energievraag.

PVV Vraag 45

Begroting

p46: “Duurzame energie levert geen uitstoot op”: Wordt er door mijnbouw, transport, afbraak, verwerking en productie van windturbines en zonnepanelen niets uitgestoten?

Antwoord 45

Correct citaat is “(fossiele) brandstoffen die je niet verbruikt leveren geen uitstoot op en duurzame energie evenmin.” dus bedoeld wordt dat het gebruik van duurzame energie geen uitstoot oplevert. Voor productie van windturbines en zonnepanelen is dit inderdaad niet het geval, net zomin als bij het produceren van verbrandingsmotoren.

PVV Vraag 46

Begroting

p47: “Conversie en energie-opslag zijn van cruciaal belang”. Waarom dan eerst massieve inzet op labiele energie en pas daarna kijken of het nuttig of überhaupt bruikbaar is?

Antwoord 46

Nut noch bruikbaarheid van zon- en windenergie staan ter discussie: de elektriciteit verkregen via deze routes is van dezelfde kwaliteit/bruikbaarheid. De leveringskarakteristiek van deze duurzame energievormen is inderdaad een andere. Hun meer variabele aard is een gegeven en vraagt aanpassingen op systeemniveau. Dit aspect is echter gelijktijdig in beeld, niet gevolgtijdelijk.

PVV Vraag 47

Begroting

p50:

- a- Zou u een kaart kunnen verstrekken waarop de woningen staan met een geurhinder groter dan 20%? U kunt op de kaart woningen niet specifiek traceerbaar aangeven en de gegevens kunnen AVG-proof worden verstrekt.
- b- Zijn er de afgelopen 5 jaar nieuwe gebieden bijgekomen waar nu huizen staan die onder een geurhinder groter dan 20% vallen? Gegevens kunnen AVG-proof verstrekt worden.
- c- Zijn er in de afgelopen 5 jaar huizen gebouwd die nu vallen onder een geurhinder groter dan 20%? Zo ja, hoeveel en waar (verzoek ook op kaart)? Gegevens kunnen AVG-proof verstrekt worden.
- d- Hoeveel huizen vielen eerst onder een geurhinder groter dan 20% en nu niet meer (verzoek ook op kaart)? Graag uitgesplitst per jaar, gegevens kunnen AVG-proof verstrekt worden.

Antwoord 47

a- De kaart is nog in ontwikkeling, vanwege de AVG-richtlijnen is het niet mogelijk deze woningen specifiek aan te duiden.

- b- Dit inzicht hebben we nu nog niet, maar verwachten die wel binnen een jaar te kunnen bieden.
- c- Zie antwoord op vraag 47a.
- d- Zie antwoord op vraag 47b

PVV Vraag 48

Begroting

p56: Hoeveel duurder mag "duurzaam" bouwen binnen mobiliteit zijn ten opzichte van de goedkoopste bouwkundig gelijkwaardige mogelijkheid?

Antwoord 48

Op basis van het door de Staten vastgestelde beleid KOPI streven we bij het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur meerdere doelstellingen na. Naast een goede technische kwaliteit van de infrastructuur spelen bijvoorbeeld duurzaamheid en circulariteit ook een belangrijke rol. Deze nemen we als meekoppelkansen bij de onderhoudswerkzaamheden mee in de aanbesteding van het werk. Bij de aanbestedingstrajecten van infrastructurele projecten worden op basis van heldere toetsingscriteria punten toegekend voor zowel prijs als duurzaamheidsaspecten en innovatie. Zo leidt de gunning altijd tot een gebalanceerde afweging van de verschillende aspecten.

PVV Vraag 49

Begroting

p60: "De tijd dat de reiziger zonder na te denken in zijn auto stapte is voorbij" Waar baseert u deze aanname op?

Antwoord 49

De ontwikkeling is beschreven in het nieuwe beleidskader Mobiliteit: koers 2030. De trend dat mensen hun vervoersmiddel meer en meer afstemmen op de te maken reis is ook waar te nemen in de praktijk. Dit komt enerzijds door het zoeken naar alternatieven als gevolg van de toenemende verkeersintensiteit en anderzijds door de verschillende maatschappelijke (milieubewustzijn en gezondheid) en technologische (digitalisering en e-bike) ontwikkelingen.

PVV Vraag 50

Begroting

p62: Welke komoleidingen staan er op de 'verlanglijst' en welke zijn het meest kansrijk?

Antwoord 50

In het kader van ondermeer leefbaarheid wordt onderzoek gedaan naar de potentie van een aantal komoleidingen. Draagvlak in de regio, het oplossend vermogen en de financiële haalbaarheid zijn aspecten die een rol spelen bij een mogelijk definitieve investeringsbeslissing. Onderzoek wordt gedaan bij Diessen - De Beerzen, Nuenen, Volkel en Chaam.

PVV Vraag 51

Begroting

p64 e.v.: Kader Vrije Tijd Cultuur en Sport. Bij iedere indicator wordt PM aangegeven, terwijl er in beginsel wel middelen in de begroting worden vrijgemaakt voor dit beleid. Hoe verhoudt dit zich tot het uitgangspunt 'eerst beleid en dan pas geld'?

Antwoord 51

De geraamde middeleninzet is gebaseerd op de bestaande kaders en uitvoeringsprogramma's voor Vrijetijd, Cultuur, Sport en Erfgoed. Het ligt in de planning om begin 2021 het nieuwe beleidskader Vrijetijd, Cultuur en Sport ter vaststelling aan PS aan te bieden. Hierin worden ook de nu nog in de begroting 2021 ontbrekende indicatoren opgenomen. Deze indicatoren en de financiële consequenties van het nieuwe kader worden in de begroting 2021 verwerkt bij de 1ste BURAP 2021.

PVV Vraag 52

Begroting

p66: Wat wordt concreet bedoeld met "maatschappelijke impact-projecten"? Zijn hiervan ook al voorbeelden te noemen?

Antwoord 52

Maatschappelijke impact-projecten zijn projecten waarbij sport als middel wordt ingezet voor de aanpak van sociaal maatschappelijke thema's in onze provincie. Dit kunnen bijvoorbeeld projecten zijn op het gebied van vitaliteit, inclusiviteit of duurzaamheid. Het fonds zal begin 2021 van start gaan en de voorbereidingen zijn volop gaande. Aan de programmering wordt momenteel gewerkt en dus zijn er nog geen concrete voorbeelden te noemen.

PVV Vraag 53

Begroting

p69: Algemene dekkingsmiddelen, verbonden partijen. 'Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsonderdeel worden onderstaande verbonden partijen ingezet: BNG, NWB. Waarom specifiek deze 2, en waarom niet de andere verbonden partijen? Graag een heldere toelichting.

Antwoord 53

Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma. Van de andere verbonden partijen is in de begroting bij de verschillende programma's aangegeven dat deze verbonden partijen bijdragen aan de realisering van de doelstellingen van het desbetreffende programma. Voor de resterende verbonden partijen BNG en NWB geldt dat hier geen directe inhoudelijke relatie met één van de programma's is te leggen. Wel dragen deze verbonden partijen vanwege het dividend dat de provincie ontvangt c.q. de rente die de provincie ontvangt op de aan deze partijen verstrekte geldleningen bij aan de algemene middelen. Vandaar dat deze twee verbonden partijen in dit onderdeel van de begroting worden genoemd.

PVV Vraag 54

Begroting

p69: 'in de bijlagenbundel 9b is aangegeven op welke wijze deze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van het algemeen financieel beleid.' In bijlage 9b staat daarover weliswaar tekst, maar die is weinig zeggend. Graag een heldere toelichting hoe die verbonden partijen aan de doelstellingen bijdragen.

Antwoord 54

In de bijlagenbundel is aangegeven dat de BNG en de Waterschapsbank een belangrijke bijdrage leveren aan de financiering van de publieke sector in Nederland: gemeenten, provincies, waterschappen, woningbouwcorporaties, onderwijs- en zorginstellingen.

Zoals uit bijlage 9c kan worden op gemaakt zijn in het verleden aan beide banken leningen verstrekt. De rente die wordt ontvangen op deze leningen hebben voor de provinciale begroting een positief effect. De rentevergoeding is hoger dan de 0% die bij schatkistbankieren wordt ontvangen.

De bijdragen die deze twee verbonden partijen leveren aan de doelstellingen van het algemeen financieel beleid blijven verder beperkt tot het door hen uitgekeerd dividend dat bijdraagt aan:

- Het waarborgen van de zelfstandige financiële positie van de provincie;
- Het handhaven van een reëel sluitende begroting op korte en middellange termijn;
- Het verzekeren van een evenwichtige inkomstenontwikkeling.

PVV Vraag 55

Begroting

p73: Hoeveel fte zijn er per 1 januari 2020, per 1 juli 2020 en naar verwachting per 1 januari 2021, 2022 en 2023 op de payroll (uitgesplitst naar vast en tijdelijk), hoeveel externe inhuur is er op diezelfde momenten (realisatie en raming), en voor hoeveel geld aan inkoop / bestelling onderzoeken / klussen / adviezen / rapporten / communicatiewerk / beleisnotities e.d. is er op diezelfde momenten (realisatie en raming)?

Antwoord 55

	1 januari 2020	1 juli 2020	2021	2022	2023
Personeel vast	1.028,2	991,4			
Personeel tijdelijk	39,7	88,1			
Ingehuurd personeel	112,7	116,5			
Totaal	1.180,6	1.196,0			
Raming capaciteitsbudget*		1.239,4	1.142,8	1.098,5	1.094,5

*Stand capaciteitsbudget na besluitvorming bestuursrapportage II 2020.

De verdeling van de inzet van capaciteit over medewerkers in loondienst (vast en tijdelijk) en inhuur kan voor de komende jaren niet worden aangegeven, omdat daar nu nog geen zicht op is. In de raming van het capaciteitsbudget wordt hierin geen onderscheid gemaakt.

Beantwoording inkoop/bestelling/onderzoeken/adviezen etc ontbreekt!. Toekomstige uitgaven zijn nu nog niet naar die uitsplitsing in beeld te brengen.

PVV Vraag 56

Begroting

p73: Opgavegestuurd werken: concreet, wat doet een medewerker die 'opgavegestuurd' werkt?

Antwoord 56

Opgavegestuurd werken doen we door effectief, dat wil zeggen: integraal en wendbaar – bij te dragen aan realisatie van de Brabantse opgaven.

De provincie Noord-Brabant werkt vanuit brede maatschappelijke opgaven, zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie. In samenspraak met het bestuur vertaalt de ambtelijke organisatie deze ambities in concrete doelen, waar de provincie aan werkt. Door deze manier van werken zet de provincie capaciteit en middelen zodanig in dat resultaten zo optimaal mogelijk tot stand komen, waarmee gestelde ambities en doelen gerealiseerd worden. In de kern betekent opgavegestuurd werken dat doelen, resultaten en activiteiten steeds gericht op de maatschappelijke opgave. De medewerker die opgavegestuurd werkt is zich op die manier bewust

van de mate waarin zijn of haar werk een bijdrage levert aan die brede maatschappelijke opgave. Deze wordt vertaald in concrete werkzaamheden, waardoor het steeds inzichtelijk is op welke manier de uitvoering van een bepaalde taak door medewerkers bijdraagt aan uiteindelijke realisatie van de gestelde opgaven.

PVV Vraag 57

Begroting

p73: Opgavegestuurd werken: dit is al een flink aantal jaren het credo. Toch is er al 3-4 keer flink gereorganiseerd en de organisatie op zijn kop gezet. Waaruit blijkt dat het hoofdzakelijk door ambtenaren gehanteerde 'opgavegestuurd werken' de beste werkwijze is?

Antwoord 57

De komende jaren blijven we de opgavegestuurde netwerkorganisatie optimaliseren en verder ontwikkelen. Bij deze manier van werken zijn de maatschappelijke opgaven leidend voor het bepalen van de doelen, resultaten en activiteiten van programma's. De maatschappij is tenslotte continu in beweging, veranderingen gaan steeds sneller en vraagstukken worden steeds complexer. Deze veranderingen vragen dat de ambtelijke organisatie zich snel kan aanpassen aan en meebewegen met wat de omgeving vraagt. Flexibiliteit en adaptiviteit zijn een voorwaarde voor succesvol kunnen beantwoorden van deze complexe vraagstukken en opgaven. Op 11 juli 2017 is door GS daarom besloten tot doorontwikkeling van de provinciale organisatie tot 'opgavegestuurde netwerkorganisatie'.

PVV Vraag 58

Begroting

p76: Graag een overzicht/ranglijst van opbrengst opcenten per kilometer provinciale weg per provincie

Antwoord 58

Voor de gevraagde gegevens worden enerzijds de gegevens van het CBS gebruikt voor het aantal km weg en anderzijds de opbrengsten opcenten 2021, zoals verwerkt in de circulaire provinciefonds, rekening houdend met de voorgenomen tarieven. De raming in onderstaande tabel kan afwijken van de raming in de begroting 2021 van de verschillende provincies, omdat provincies zelf verantwoordelijk zijn voor de raming in de begroting en dit lager of hoger kan inschatten op basis van verwachtingen in de circulaire van het provinciefonds. Om dezelfde uitgangspunt te hanteren worden de inschattingen van de circulaire van het provinciefonds gebruikt.

De heffing opcenten op de motorrijtuigenbelasting betreft een algemene belastingheffing die ter dekking dient van alle provinciale taken. Van een directe koppeling tussen deze inkomsten en de kosten van het wegenareaal is geen sprake.

Provincie:	Aantal km weg beheerd door de provincie per 2019 Bron: DVS/CBS	Opbrengst opcenten, conform circulaire provinciefonds, tegen voorgenomen tarief in mln €	Opbrengst per km weg, uitgedrukt in €	rang
Groningen	575	59,3	103.077	11
Friesland	671	71,2	106.173	10
Drenthe	518	58,9	113.741	9
Overijssel	839	113,4	135.192	7

Provincie:	Aantal km weg beheerd door de provincie per 2019 Bron: DVS/CBS	Opbrengst opcenten, conform circulaire provinciefonds, tegen voorgenomen tarief in mln €	Opbrengst per km weg, uitgedrukt in €	rang
Flevoland	507	60,5	119.358	8
Gelderland	1341	234,3	174.703	6
Utrecht	393	133,4	339.381	3
Noord-Holland	690	218,5	316.719	4
Zuid-Holland	670	342,2	510.721	1
Zeeland	503	45,7	90.837	12
Noord-Brabant	600	268,1	446.834	2
Limburg	508	108,5	213.615	5

PVV Vraag 59

Begroting

p99: Welk bedrag denkt Enexis nodig te hebben voor netverzwaring ten behoeve van wind- en zonneparken?

Antwoord 59

De extra investeringen van Enexis tot en met 2030 bedragen ongeveer € 1,9 mrd en worden aangewend voor de verzwaring van het elektriciteitsnet t.b.v. de verduurzaming van woningen, duurzame mobiliteit (1 miljoen elektrische auto's in 2030 binnen het voorzieningsgebied van Enexis) en duurzame opwek (wind en zon op land). De uitvoering van het Klimaatakkoord wordt momenteel onder andere vormgegeven in de Regionale Energie Strategieën (RES-en), waarin onder andere de locaties voor decentrale energieopwekking worden bepaald. Voldoende netcapaciteit is randvoorwaardelijk voor de realisatie van de RES-sen.

Het aandeel van de investeringen in Brabant kan niet in euro's worden aangegeven. De lening is aan Enexis verstrekt zonder investeringsvoorwaarden m.b.t. de geografische locaties waar de investeringen terecht moeten komen. Het gaat over investeringen die ten goede komen aan de energietransitie en de uitvoering van het Klimaatakkoord voor het gehele verzorgingsgebied van Enexis. In welke tempo en waar de investeringen in het verzorgingsgebied van Enexis gerealiseerd gaan worden is van veel factoren afhankelijk.

PVV Vraag 60

Begroting

p118:

- Risicoafdekking geothermie € 3,5 mln. Hoe staat het daarmee, hoe groot is het risico dit kwijt te raken?
- Risicoafdekking € 1,1 mln. participatie afwind A16. Waar is deze afdekking voor nodig?

Antwoord 60

Risicoafdekking geothermie betreft een garantstelling voor Geothermie projecten aan Energiefonds Brabant met een looptijd tot 2028. Momenteel zijn er 4 investeringen die onder de garantstelling vallen (voor een totaalbedrag van €317.000, is het aandeel van het Energiefonds in deze investeringen). Deze projecten bevinden zich in een verkenningsfase. Er is geen uitspraak mogelijk over het risico, gezien de fase waarin de projecten zich bevinden.

Risicoafdekking € 1,1 mln. participatie afwind A16.

Dit betreft een garantstelling voor de netaansluiting voor Windpark A16. Voor de netaansluitingen hebben partijen (PNB, Enexis en de windontwikkelaars) afspraken gemaakt over het realiseren van MLOEA (Meerdere Leveranciers op Eén Aansluiting) daar waar het mogelijk is en zo de gezamenlijk maatschappelijke kosten te minimaliseren. Het totale voordeel van MLOEA ten opzichte van separate aansluitingen is € 2,76 mln.

Het Participatiefonds WindA16 (PFW) faciliteert windontwikkelaars om gezamenlijk een netaansluiting te realiseren door het oprichten van een VOF per windparkcluster, het aanvragen van de netaansluiting en het voorfinancieren van de aanbesteding op de netaansluiting. Voor de betreffende clusters dient PFW de offerte voor de MLOEA netaansluiting bij Enexis te bevestigen en een aanbesteding van 10% te doen. Deze aanbesteding wordt terugbetaald door de ontwikkelaars van de windprojecten (betrokken deelprojecten) met wie een overeenkomst tot koop van de netaansluiting wordt gesloten op het moment dat de vergunningen onherroepelijk zijn, na een positieve uitspraak van de Raad van State.

PVV Vraag 61

Bijlagenbundel

p44: BPA: graag ontvangen wij de resultaten van de kpi's 2017-2019 van het genoemde Maintenance en Services Programma, evenals een toelichting op welke wijze en met welke resultaten MKB-ers 'direct betrokken' zijn.

Antwoord 61

De Provinciale Staten is via de monitoring van het Economische Programma jaarlijks geïnformeerd over het Uitvoeringsprogramma Maintenance & Services (M&S). Een mechanisme is dat ontwikkelingen c.q. projecten vaak starten met grote bedrijven en dat daarna het MKB volgt.

Het uitvoeringsprogramma M&S heeft het bedrijfsleven gefaciliteerd door campussen en samenwerkingsverbanden zoals World Class Maintenance (WCM), Gate2 en DCMC te ondersteunen om innovaties binnen het onderhoudsdomen mogelijk maken. Bij het project CAMPIONE waren diverse MKB bedrijven betrokken. De bedrijven hebben baat gehad bij het project in de vorm van implementatie van smart maintenance innovaties op het gebied van predictive maintenance, mobile solutions en digitalisering. Tevens is het MKB betrokken bij het uitvoeringsprogramma op het gebied van kennisdeling, het aantrekken en ontwikkelen van talent. MKB bedrijven hebben deelgenomen aan workshops en verschillende initiatieven om kennis te delen. Daarnaast stellen MKB bedrijven stageplekken beschikbaar om studenten kennis en vaardigheden te leren die aansluiten op de behoeften van de arbeidsmarkt. In de onderstaande tabel staan de KPI's die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma M&S en de resultaten over de periode 2017 - 2019.

	2017	2018	2019	2017-2019
	Te behalen resultaat	Te behalen resultaat	Te behalen resultaat	Resultaat 2017 - 2019
Aantal innovatieprojecten	3	4	5	7
Aantal bedrijven die participeren in projecten	15	20	25	25+
Aantal business cases	2	3	4	3
Aantal missies met bedrijven en kennisinstellingen	2	3	3	9

	2017	2018	2019	2017-2019
Aantal bedrijven die zich in Brabant hebben gevestigd	2	4	6	7
Aantal studenten en werknemers die een M&S training of opleiding volgen	PM	PM	PM	250

Toelichting op de resultaten:

1. Genoemde aantallen betreffen het totaal van nieuwe en doorlopende activiteiten.
2. Er zijn 7 innovatieprojecten, namelijk: DCMC I & II, Smart Tooling, Educavia, WCM Samen, WCM Campione, WCM Zephyros en Aviolanda Dutch Drone Center.
3. Zeker 30 bedrijven zijn betrokken bij de genoemde innovatieprojecten.
4. De business cases hebben betrekking op:
 - A. Regionale ontwikkeling: Aviolandahal, widebody hangar, air campus, OneLogistisc en Aeronamic PTMS.
 - B. Technologische ontwikkeling: simulatie & embedded training, 3D printen aerospace, F 35 Taskforce, composieten.
 - C. Internationale aerospace propositie: onderzoek Brabantse aerospace sector en samenwerking ROM's.
5. Er zijn 6 missies/events waaraan actief is deelgenomen, dat betekent dat de provincie betrokken was bij de coordinatie en organisatie en een stand had op het event. Er is actief deelgenomen aan: Farnborough & Paris Airshow, MRO Europe, Luchtmachtdagen, Duurzaam vliegen, ITAR Gate 2.
De provincie was niet betrokken bij de organisatie van het NIDV Symposium, MRO Americas en de missies Hamburg en Washington, maar is aanwezig geweest, heeft gesprekken gevoerd met diverse partners en input geleverd voor de evaluatie.
6. Nieuwe bedrijven en organisaties (aerospace) die zich in Brabant hebben gevestigd zijn: OneLogistics, DCMC, HeliOne, Aeronamic, Intech DMLS, Kellstrom en Atec.
7. Het genoemde aantal omvat alle afgestudeerden aan erkende opleidingen. Onder de afgestudeerden zitten ook zij-instromers die zich hebben omgeschoold of werknemers die zijn bijgeschoold.

PVV Vraag 62

Bijlagenbundel

p51: Cross-overs Brabant C, gerealiseerde projecten "waarin wordt samengewerkt met partijen buiten de culturele sector". Welke specifieke partijen betreft dit (graag volledig overzicht per project) en in hoeverre betreft dit ook financiële samenwerking (en voor welke bedragen)?

Antwoord 62

Om de KPI 'crossovers' te bepalen wordt van de projecten waarvan de bijdrage na afronding van het project in het betreffende jaar definitief is vastgesteld, getoetst of samenwerkingen buiten de culturele sector hebben plaatsgevonden. Deze KPI heeft betrekking niet noodzakelijkerwijs een financiële samenwerking. Het kan ook gaan om bijdragen 'in kind' (sponsoring in de vorm van gratis levering of tegen gereduceerde prijs), het aanbrengen van specifieke doelgroepen, ureninzet of levering van kennis of diensten. In 2019 ging het om de volgende aanvragers en niet-culturele samenwerkingspartners:

Project / Aanvrager	samenwerkingspartijen
Robot Love (Stg. Niet Normaal)	FNV, Summa College, TU/e, Tilburg University, Sioux Systems, Dutch Technology Week, Dimenco, Poppe&Partners, IRS Robotics, BPD

Project / Aanvrager	samenwerkingspartijen
November Music	Koning Willem I College, VPRO, Twee Snoeken architecten
Theaterfestival Boulevard	Hertog Jan, Leffe, Essent, Brabants Dagblad, Stagelight, Arriva, Canon, BIM, Brabant Water, Hutten, Golden Tulip, Mövenpick, De Keulse Kar, JADS, Waterschap AA en Maas, tolk contact, Kadans Science Partners, Beheerd NL, VPS, Fontys Hogescholen, Avans Hogescholen, Koning Willem I College
Internationalisering Dutch Design Week	ABN AMRO, Philips, Volvo, Renault, VanBerloGroup, Innovation Origins, Eindhovens Dagblad, Omroep Brabant, TU/e, Vitalis, ZLTO, De Meeuw, ASML, Ahrend, Hurks, NS, Fokker Elmo, New Horizon, Samsung, Van der Valk, Pullman, Taylor Wessing, Hästens, Arup, Canon, Achmea, ProRail, Adobe, DSM, Dutch Rose media, Entry China, Schiphol Group, Ecor, FrieslandCampina, Ikea, KPMG, Renewi, VNG, Maxima Medisch Centrum, NL Ambassade Jakarta, Click NL, BNO, High Tech Campus, Brainport Development, , Volkskrant, VPRO
Breda Photo Pictures The Future	Via Latus (Bredase bouwondernemers), MVRDV, AmvestMK2 audiovisueel, Big Impact supersize printing, NPN drukkers, Heijmans, Heldr Werk, Bouwmaat, Golden Tulip, Apollo Hotel, hotel Nassau, Amrâth Hotel, Netvies internetdiensten, Hanos, ABAB, Winters bouw en ontwikkeling, Otten, Seniorweb, JADS, Avans, BUAS, BN de Stem,
Kazerne 2020	Ahrend, ASML, Dela, EE Labels, Female Ventures, High Tech XL, Innoenergy, Innovation Origins, Modular, Mosa, The Venture Generator, Simac, TU/e, NBTC, Brainport
EKWC Plus	Arita Ceramics, Ondernemersvereniging KVL
So What's Next?	BLZ/binnenstadondernemers Eindhoven, VS ambassade, Mojo
Social Label - Socio Economics	Rabobank, ASVZ zorgorganisatie, Cello sociale werkplaats, Weener XL, Tilburg University/Tranzo, Fundacion Espanola para la Innovacion de la Artesania (Fundesarte/~ Spanje), European center in training for employment (Griekenland), Koning Willem I College, Avans, Fontys
Klanken van Oorsprong (Coöperatie Scarabee UA)	Pathé, Tong Tong Fair Den Haag, Indische Winter Breda, Tilburg University Cobbenhagen Center, crowdfunding
Platform Ouderen en Verhalen (Stg. De Wintertuin)	Vitalis Woonzorg, DriegasthuizenGroep, dementiecongres Up!, Wooninc, Tilburg University, Universiteit Curaçao, boekhandel Van Piere,
Summa Festival Crafted	Bakery Next, Bakkerswereld, Interieurbouw Wonen en Design
Tanzen auf dem Malerwanderweg (Live To Explore The Future BV)	Glasstec Düsseldorf, Saint-Gobain Glassolutions, 360 Glas, Spierings Glasservice, staalbedrijf De Cromvoirtse, Buitink Technology, Bazelmans BV, Kappa, Panhuijsen
Gesamtwerk De Mengfabriek (Stg. De Conceptenbouwers)	HUIS aan de Kade, Dementia Village Architects, New Horizon Urban Mining, Louter, Wood & Apples, BIM Optimaal, KW1C, Werkplaats de Gruijter, AVANS, Fontys, HAS, Koudijs Familie/CB Leisure BV, House of Leisure
Festival Circolo in een Brabantse Circusbiotoop (Stg. Briantelli)	Turn-topsportcentrum Flik-Flak 's-Hertogenbosch, Citymarketing Tilburg, Quiet Community, Vluchtelingenwerk, Omroep Brabant, Brabants Dagblad, Tilburg.com, Cookaholics, Van der Valk Hotel Tilburg, De Leyhoeve
De Ongehoorzaamheid van de Gladde Spier (Stg. Beeldenstorm)	Pennings Foundation, Eindhovens Dagblad, EHV247
Ventura New York - The Dutch Edition (Organisation in Design)	Nederlands Consulaat New York, Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland, Starters International Business Programma, pr bureau bde/Beth Dickstein, The New York Times, Metropolis Magazine, Azure, FRAME, Archipanic
NDW x SXSW 2019	SXSW festival, Amaro Industries, John Jorritsma/Eindhoven, Brabant DC, Brainport, EHV365, Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO), Texas University
Culture Escape (Basecamp Games BV)	Saganet, Novitas Heritage, Fontys, Avans

Project / Aanvrager	samenwerkingspartijen
Bosch Parade (Stg. Tijdvaarders)	Gemeente 's-Hertogenbosch, Nederlandse Ambassade Rusland, Koning Willem 1 College, JADS, TU/e, Stg. Ondernemersfonds Centrum 's-Hertogenbosch, Buurtvereniging Boschveld Copernikkel, Sociaal Theater 's-Hertogenbosch.
Concept For New Development (Stg. Tegentijd (United Cowboys))	Gemeente Eindhoven, Eindhoven365, Fontys, van Maerlant Lyceum, Eckart College en Christiaan Huyghens Lyceum Eindhoven, PPS masteropleiding Fontys Tilburg
First Aid To Cultural Heritage (Stg. Prins Claus Fonds voor Cultuur en Ontwikkeling)	Nederlandse Nationale Unesco Commissie (NATCOM), Helicon Conservation Support, Brandweer Opleiding en Training Centrum, Ministerie van Defensie, ministerie van Buitenlandse Zaken, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, US State Department, ICCROM, Smithsonian Institution, Gemeente Breda, Landgoed De Klokkenberg, Stg. Veteraan Autobussen
Roadburn Next Level (Stg. Popcluster (013 Poppodium))	NRC, Volkskrant, Hotel van der Valk, Ibis Hotel, Bastion Hotel, Mercure Hotel, Beekse Bergen, Avec, Citymarketing Tilburg, R-Newt jongerwerk, Scouting Udenhout en internationale studentenvereniging I*ESN

In de Brabant C-monitoring heeft de KPI 'multiplier' betrekking op de financiële betrokkenheid van derden. De multiplier in 2019, de totale investering die deze projecten losmaakten bedroeg 4, oftewel € 3,5 mln. inzet van Brabant C leidde tot een totale investering van € 14,2 mln. Deze multiplier omvat bijdragen van zowel private partijen en maatschappelijk middenveld, als van andere overheden.

Technische vragen van de fractie PvdD

PvdD Vraag 1

Statenvoorstel blz 4

Welke taken/werkzaamheden kunnen niet worden gedaan door een 'ombuiging' van 7 miljoen euro bij cultuur, vrije tijd, sport, erfgoed?

Antwoord 1

De separate inzet op Samenleving zal verminderd worden met € 5,8 mln. Het thema Leefbaarheid blijft echter een Provinciebrede opgave die vanuit alle programma's opgepakt wordt. Zie hiervoor de Statenmededeling *Samenleving: Invulling geven aan onze maatschappelijke opgave Leefbaarheid als onderdeel van het samenbindende thema Brede Welvaart* die u ook rond dit moment ontvangen heeft/ontvangt. De resterende taakstelling wordt meegenomen in de nieuwe beleidskaders Vrijetijd, Cultuur en Sport en actualisering van Kader Erfgoed. Het ligt in de planning om beide kaders begin 2021 ter vaststelling aan PS aan te bieden.

PvdD Vraag 2

Statenvoorstel blz 4

Welke taken/werkzaamheden kunnen niet worden gedaan door een 'ombuiging' van 10 miljoen euro bij natuur?

Antwoord 2

Binnenkort start het proces dat moeten leiden tot het nieuwe Beleidskader Natuur. Dit beleidskader zal medio 2022 aan PS worden voorgelegd. In het nieuwe beleidskader wordt de 'ombuiging van € 10 miljoen' geconcretiseerd.

PvdD Vraag 3

Statenvoorstel blz 4

Welke taken/werkzaamheden worden niet gedaan door een 'ombuiging' van 7 miljoen euro bij mobiliteit?

Antwoord 3

Vlak voor de begroting 2021 is het beleidskader Mobiliteit: koers 2030 vastgesteld door de Staten. Op basis van dit nieuwe beleidskader zal een voorstel worden uitgewerkt voor de invulling van de te realiseren ombuiging.

PvdD Vraag 4

Statenvoorstel blz 6 "Zoals afgesproken in het bestuursakkoord kiezen we ervoor geen directe 'efficiencytaakstelling' toe te passen op de organisatie."

Is er sprake van een indirecte taakstelling? Om welke 'besparing' aan fte gaat het, en hoeveel fte zijn dat per programma (per jaar)?

Antwoord 4

Geen 'directe efficiëntietaakstelling' betekent dat niet een taakstelling is opgelegd in termen van een op de organisatie te bezuinigingen bedrag of percentage van de kosten. Er hoeft dus niet op voorhand een bezuiniging op de organisatie gerealiseerd te worden.

Het kan wel zo zijn, dat er als gevolg van de realisatie van de bezuinigingstaakstelling op een beleidsterrein bepaalde taken minder of niet meer uitgevoerd worden. Dit kan ook consequenties hebben voor de omvang van de capaciteit die nodig is om die taken uit te voeren. In die zin kan de bezuinigingstaakstelling wel consequenties hebben voor de organisatie (aantal fte).

Of dat het geval is en om hoeveel fte het dan gaat, zal blijken bij de verdere uitwerking en implementatie van de bezuinigingstaakstellingen per beleidsterrein.

PvdD Vraag 5

Statenvoorstel blz 7

Welke projecten worden er uitgevoerd in relatie tot de besteding van € 1 mln in relatie met corona?

Antwoord 5

Deze middelen zullen voor circa de helft ingezet worden om de extra capaciteit die hiervoor nodig is te bekostigen (zowel eigen personeel als de inhuur van externe deskundigheid) en voor proces- en werkbudget. De andere helft wordt gereserveerd om waar nodig de risico's die verbonden zijn aan de eerste projecten af te kunnen dekken, zodat die snel in gang gezet kunnen worden. Uiteraard zullen we daarbij per project eerst kritisch beoordelen of die risico's niet anderszins, dat wil zeggen uit bestaande middelen, afgedekt kunnen worden. We geven daarmee samen met partners invulling aan concrete projecten op 4 versnellingsopgaven (digitalisering, verduurzaming, verstedelijking en campusversterking).

PvdD Vraag 6

Statenvoorstel blz 8 Overbrugging transitie BOM (aanvullende opdrachten Landbouw en Energie)"

Wat voor soort extra opdrachten op energie en landbouw gebied worden er verstrekt aan de BOM voor maximaal € 1 mln?

Antwoord 6

De genoemde aanvullende opdrachten met name op het terrein van landbouw en energie betreft activiteiten op het gebied van innovatie die gaan voortvloeien uit het nieuwe Uitvoeringsprogramma Landbouw en Voedsel resp. het nieuwe Uitvoeringsprogramma Energie. Beide Uitvoeringsprogramma's worden naar verwachting begin 2021 vastgesteld. In die Uitvoeringsprogramma's wordt nader aangegeven welke rol voor de BOM is weggelegd en welke prestaties van hen worden verwacht.

PvdD Vraag 7

Statenvoorstel blz 8 "verduurzaming van werklocaties en de verduurzaming van (woning)bouw"

Op welke wijze zorgen het verduurzamen van werklocaties en (woning)bouw tot verminderen van stikstofuitstoot en hoe wordt dat concreet gemaakt / geregistreerd?

Antwoord 7

De wijze waarop het verduurzamen van werklocaties en woningbouw tot vermindering van stikstofuitstoot leidt en hoe dit wordt gemonitord wordt in de komende periode geconcretiseerd. We zullen hier in het kader van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) nader op terugkomen.

PvdD Vraag 8

Begroting blz. 11 De bijdrage aan Zeeland van ruim € 1,4 mln is niet in de raming 2021 opgenomen

We zien het annuleren van de bijdrage aan Zeeland (€ 1,4 mln) niet terug in de ombuigingen; hoe zit dat?

Antwoord 8

De bijdrage aan Zeeland is niet geannuleerd en om die reden niet opgenomen in de ombuigingen. De raming van de betreffende bijdrage voor 2021 en 2022 wordt opgenomen in de slotwijziging 2020.

PvdD Vraag 9

Begroting blz. 7 De toevoegingen aan de reserves maken nu een stuk kleiner deel uit van het totaal aan bestedingen. Nu zo'n 26%, voorgaande jaren rond de 45%.

Hoe komt het dat er nu beduidend minder wordt toegevoegd aan de reserves dan in voorgaande jaren?

Antwoord 9

Uw conclusie is juist als u begroting en jaarrekening vergelijkt op dit punt.

De toevoegingen aan de reserves uitgedrukt als percentage van de totale exploitatie-omvang komt bij de oorspronkelijke begroting stevast lager uit dan bij de jaarrekening.

In onderstaande tabel is dat voor een reeks van jaren (vanaf 2015) inzichtelijk gemaakt.

				bedragen x € 1 mln			
Oorspronkelijke begroting	Stortingen in reserves	Exploitatie-omvang	Percentage	Jaarrekening	Stortingen in reserves	Exploitatie-omvang	Percentage
2015	111,5	774,4	14,4%	2015	575,4	1.332,6	43,2%
2016	436,9	1.225,1	35,7%	2016	654,0	1.346,9	48,6%
2017	445,3	1.306,0	34,1%	2017	670,0	1.327,3	50,5%
2018	369,2	1.232,0	30,0%	2018	706,0	1.622,2	43,5%
2019	327,1	1.054,8	31,0%	2019	617,3	1.316,5	46,9%
2020	288,0	1.105,6	26,0%				
2021	290,1	1.117,2	26,0%				
		<i>gemiddeld</i>	<i>28,2%</i>			<i>gemiddeld</i>	<i>46,5%</i>

In het linkerdeel van de tabel is te zien dat het percentage van de stortingen in de reserves uitkomt op een gemiddelde van 28,2% over de afgelopen jaren vanaf begroting 2015 t/m begroting 2021.

In het rechterdeel van de tabel is te zien dat het percentage van de stortingen in de reserves uitkomt op een gemiddelde van 46,5% over de afgelopen jaren vanaf de jaarrekening 2015 t/m de jaarrekening 2019.

Uw conclusie dat er beduidend minder wordt toegevoegd aan de reserves dan in voorgaande jaren kan op grond van bovenstaande tabel niet worden gestaafd als alleen begrotingsjaren met elkaar worden vergeleken. Dat geldt ook als alleen jaarrekeningen met elkaar worden vergeleken.

Dat het percentage bij de jaarrekening hoger uitkomt dan bij de oorspronkelijke begroting, heeft vooral te maken met de groei van de exploitatie-omvang gedurende een begrotingsjaar. Bij de oorspronkelijke begroting is een deel van de inkomsten van het rijk/EU nog niet bekend. Gedurende het begrotingsjaar wordt u via de P&C-documenten en de bijbehorende begrotingswijzing geïnformeerd over de ontwikkeling van de lasten en baten in de begroting en van de ontwikkelingen m.b.t. de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

PvdD Vraag 10

Begroting blz. 10 "Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en -uitvoering

Indicator: In 2021 voeren we bij geplande beleidsvormingsprocessen tenminste drie experimenten uit met verschillende vormen van participatie."

Om welke vormen van participatie gaat het hier; is daar al iets over te zeggen?

Antwoord 10

Wij zijn momenteel bezig een instrumentenkoffer te ontwikkelen die gebruikt kan worden om participatie te bevorderen en gericht in te zetten. Denk hierbij aan concrete instrumenten als internetpeilingen, invoering van het Uitdaagrecht (voorheen Right to Challenge) en het betrekken van Brabantse jongeren bij het ontwikkelen van provinciaal beleid. Binnenkort voeren we een burgerpeiling uit over wat de Brabantse burgers onder de begrippen draagvlak en participatie verstaan.

PvdD Vraag 11

Begroting: Heeft SSiB een eigen begroting? Graag een toelichting op in welke mate deze provinciale begroting betrekking heeft op SSiB.

Antwoord 11

Ja, SSiB heeft een eigen werkbegroting. De provincie is voor ongeveer 70% financier van SSiB. Een deel hiervan loopt via de omgevingsdiensten en een deel via een aanvullende provinciale subsidie. Daarnaast betalen gemeenten mee via de omgevingsdiensten en betalen de terreinbeherende organisaties, waterschappen en drinkwaterbedrijven een bijdrage. De middelen voor SSiB zijn opgenomen in de programma's VTH (deel via omgevingsdiensten) en in de Bestuursopdracht Veilig en weerbaar Brabant (subsidie).

PvdD Vraag 12

Begroting blz 15 "We zetten in op de verdere ontwikkeling van campussen en werken aan de vergroening en verduurzaming van werklocaties via 10 grote oogst-terreinen. Daarnaast begeleiden we naar behoefte bedrijven met complexe huisvestingsvraagstukken.

Wat/waar zijn de 10 grote oogst-terreinen?

Antwoord 12

Grote oogst is overdrachtelijk bedoeld. Het betekent dat op dergelijke terreinen veel winst te halen is om de doelen van de energietransitie en circulaire economie te bereiken of bij te dragen aan klimaatadaptatie. Enerzijds doordat er bijvoorbeeld sprake is van een hoog energie- en materiaalverbruik of CO₂-uitstoot. Anderzijds doordat er op deze terreinen (milieu)ruimte beschikbaar is om zaken te realiseren die nodig zijn in de infrastructuur voor de opslag, verwerking en verdeling van energie en grondstoffen. Dat kan onder meer via zon op het dak, windmolens – mits daar draagvlak voor is – energiehubs, smart grids en meer groen en water op bedrijventerreinen. Dat laatste maakt het ook aantrekkelijkere plaatsen om te vestigen en te verblijven. Uit een inventarisatie door Buck Consultatants International blijkt dat hiervoor in Brabant circa 35 terreinen in aanmerking komen. Een keuze hebben wij echter nog niet gemaakt en is mede afhankelijk van het draagvlak bij de desbetreffende terreinen.

PvdD Vraag 13

Begroting blz 15 "We zetten in op de verdere ontwikkeling van campussen en werken aan de vergroening en verduurzaming van werklocaties via 10 grote oogst-terreinen. Daarnaast begeleiden we naar behoefte bedrijven met complexe huisvestingsvraagstukken.

Graag voorbeelden van bedrijven met complexe huisvestingsvraagstukken

Antwoord 13

Voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld Prodrive, een snel groeiend hightech bedrijf op Ekkersrijt. Ander voorbeeld is Protix met vestigingen in Bergen op Zoom en Dongen, ook in combinatie met Rodenburg (Side Stream Innovation Valley). Daarnaast begeleiden wij bijvoorbeeld MSD in relatie tot stikstof en is Canpack geholpen bij vestiging in Brabant.

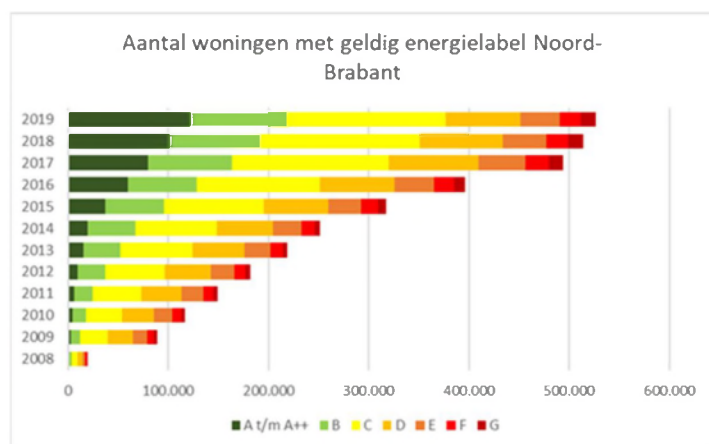
PvdD Vraag 14

Begroting

Wat is de stand van zaken betreffende de aantallen woningen die zijn verduurzaamd en duurzaam zijn gebouwd?

Antwoord 14

Wat de stand van de verduurzaming van onze Brabantse woningvoorraad betreft, zijn het vooral de energielabels van woningen die hierover informatie geven. In 2019 beschikken ca. 527.000 woningen in onze provincie over een energielabel (bron: RVO), 47% van de totale woningvoorraad. Van deze woningen hebben er ruim 218.000 een label B of hoger, oftewel 19% van de totale woningvoorraad. Ruim de helft van de woningen in heeft nog geen energielabel, waardoor er dus ook nog geen volledig beeld is te schetsen. Daarnaast zijn er gegevens beschikbaar over zonnepanelen (bron: CBS). In 2019 zijn er zo'n 140.000 installaties voor zonnepanelen op woningen in Brabant.

NB. Vanaf 1 januari wordt het energielabel vastgesteld met een nieuwe bepalingsmethode (NTA 8800). Deze methode is gebaseerd op Europese CEN-normen.

PvdD Vraag 15

Begroting blz 22

Hoe werkt het signaleren of er geen achteruitgang is in de kwaliteit van het grondwater?

Antwoord 15

Het signaleren van een mogelijke achteruitgang wordt uitgevoerd op basis van kwaliteitsmetingen van grondwater op circa 125 locaties en circa 10 en 25 meter diepte in het Provinciaal Meetnet Grondwater. Periodiek wordt statistisch bepaald of er stijgende trends in de gemeten concentraties zijn welke conform de KRW middels maatregelen omgebogen moeten worden naar een dalende trend.

PvdD Vraag 16

Begroting blz 23

Wat wordt precies bedoeld met historische belasting en regionale achtergrondwaarden als het gaat om bodem en watersystemen? Hoe kunnen die worden bepaald en welke relevantie is er met betrekking tot de huidige overbemesting en overschrijding van grenswaarden?

Antwoord 16

Met historische belasting en regionale achtergrondwaarden worden gehalten bedoeld (bijvoorbeeld aan fosfaat en stikstof) die ten gevolge van ophoping in het watersysteem zijn achter gebleven omdat ze gehecht zijn aan de bodemmatrix en niet of nauwelijks uitgespoeld zijn. Als dat gebeurd is naar aanleiding van het beleid wat in het verleden vigerend was, mag hiervoor gecorrigeerd worden. De overbesteding die overschrijding van grenswaarden tot gevolg heeft wordt separaat bepaald. Dat wordt inzichtelijk gemaakt via de regionale en nationale analyses.

PvdD Vraag 17

Begroting blz 23

Wat kost een onderzoek naar historische belasting en regionale grenswaarden en wie voert dat onderzoek uit?

Antwoord 17

Achtergrondgehalten worden bepaald door een combinatie van onderzoeken. Allereerst voert het waterschap zogenaamde watersysteemanalyses uit en vervolgens worden door kenniscentra (zoals Wageningen universiteit en Deltares) in samenwerking met waterschappen de achtergrondgehalten bepaald.

De kosten van dit soort onderzoeken en bepalingen kunnen in de honderdduizenden euro's lopen.

PvdD Vraag 18

Begroting blz 27 "Ook nemen we maatregelen om de externe druk op de natuur te verminderen."

Wordt de druk door recreatie hierin ook meegenomen?

Antwoord 18

Met de externe druk bedoelen we aspecten als verdroging en stikstofdepositie.

In een aantal specifieke gebieden nemen we maatregelen om de druk door recreatie te verminderen.

Zo wordt er in Kempenland West en Deurnsche Peel & Mariapeel en Groote Peel een recreatiezoneringsplan opgesteld. En nemen gemeenten soms het initiatief om in overleg met de provincie een recreatievisie op te stellen om natuurwaarden te behouden.

PvdD Vraag 19

Begroting blz 27 "Daarom vergroten we natuurgebieden en verbinden we natuurgebieden met elkaar tot het Natuurnetwerk Brabant (NNB)."

Welke natuurgebieden gaan vergroot worden?

Antwoord 19

We vergroten natuurgebieden binnen het totaal areaal Natuurnetwerk Brabant (NNB; ongeveer 128.000 ha) . Er komt geen NNB bij.

PvdD Vraag 20

Begroting blz 28 "Conform het bestuursakkoord zetten we in op een versnelling van de grondverwerving."

Hoe gaat de grondverwerving concreet versneld worden?

Antwoord 20

De beoogde versnelling wordt langs de volgende richtingen ingezet:

- a. Grondverwerving voor meerdere opgaven in de gebiedsgerichte aanpak rondom de stikstofgevoelige Natura2000-gebieden combineren.
- b. Gemeenten nadrukkelijker betrekken bij de realisatie van het NNB.
- c. De mogelijkheid bieden tot het sluiten van realisatie-arrangementen met organisaties die nieuwe natuur realiseren.
- d. Gerichte realisatiestrategie op gebiedsniveau.
- e. Onderzoeken van toepassing van meer dwingende wijzen van grondverwerving.
- f. Maken van aanvullende afspraken over realisatie van de EVZ's met gemeenten en waterschappen.
- g. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) het realiseren van het NNB en de EVZ's intensiever op laten pakken.

PvdD Vraag 21

Begroting blz 28 "Conform het bestuursakkoord zetten we in op een versnelling van de grondverwerving."
Er is sprake van versnelling van grondverwerving zodat 2025 kan worden gehaald?

Antwoord 21

De ambitie is om via de bij vraag 20 genoemde versnellingsrichtingen de gronden voor het Natturnetwerk Brabant eind 2025 beschikbaar te hebben.

PvdD Vraag 22

Begroting blz 28 "Conform het bestuursakkoord zetten we in op een versnelling van de grondverwerving."
Is het technisch mogelijk om een KPI op te nemen die de te verwerven en verworven gronden in beeld brengt tot aan 2027? Zo ja, hoeveel zijn de te verwerven gronden in 2021?

Antwoord 22

In de begroting is een omvang voor de te verwerven hectares per jaar opgevoerd. De planning is om 550 ha in 2021 te verwerven.

PvdD Vraag 23

Begroting blz 28 Het doel is om in 2025 alle benodigde gronden beschikbaar te hebben.
Wanneer is dit doel vastgesteld en door wie?

Antwoord 23

Dit doel is vastgesteld in het vorige Bestuursakkoord "Kiezen voor Kwaliteit". In het huidige Bestuursakkoord "Samen, slagvaardig en Slim Ons Brabant" staat dat we blijven werken aan de in gang gezette versnelde realisatie van het NNB en de EVZ's.

PvdD Vraag 24

Begroting blz 29 Vooralsnog blijft de realisatie van de EVZ achter. Daarom zijn verschillende versnellingsacties ingezet.
Waar bestaan deze versnellingsacties uit? Op welke locaties worden de acties uitgevoerd?

Antwoord 24

We zijn met waterschappen in gesprek over aanvullende afspraken over de realisatie van de EVZ's in het kader van de nieuwe Waterbeheerplannen voor de komende 6 jaar. Daarnaast dringen we er bij gemeenten op aan om de realisatie van EVZ's in hun gemeenten op te pakken.

PvdD Vraag 25

Begroting blz 29

Is de actualisatie van de EVZ-opgave ook een versnellingsactie?

Antwoord 25

De actualisatie van de EVZ-opgave is op zich geen versnellingsactie. Maar het besluit om het subsidiepercentage voor droge gemeentelijke EVZ's te verhogen naar 75% wel.

PvdD Vraag 26

Begroting blz 29 De indicator: 'In 2030 is de afname van de biodiversiteit naar een positieve trend omgebogen.'
Hoe kan deze indicator meer specifiek en meetbaar worden gemaakt?

Antwoord 26

De biodiversiteit is een complex begrip en omvat vele soorten organismen die veelal onderling samenhangen en beïnvloed worden door externe omstandigheden en invloeden door de mens. Omdat het onmogelijk is om al die soorten te monitoren is er een selectie gemaakt van soorten die representatief worden geacht voor het geheel. En alleen door jarenlange zorgvuldige en consequente meting daarvan kan na verloop van tijd bepaald worden hoe de biodiversiteit zich ontwikkelt. Het gaat dan over een trend, niet over absolute getallen van een bepaalde soort of op een bepaald moment want dat zegt op zichzelf niet zoveel. De wijze waarop de biodiversiteit wordt gemeten is landelijk uniform en wetenschappelijk onderbouwd en staat toegelicht op het [Compendium van de Leefomgeving](#). Dit betreft de op dit moment best beschikbare indicator en wordt door alle provincies gehanteerd, temeer omdat dit de vergelijkbaarheid en optelbaarheid en daarmee de betrouwbaarheid ervan verhoogd.

PvdD Vraag 27

Begroting blz 29 De indicator: 'In 2030 is de afname van de biodiversiteit naar een positieve trend omgebogen.'
Betekent 'naar een positieve trend omgebogen', het behoud van de biodiversiteit of het herstel van de biodiversiteit, of iets anders?

Antwoord 27

Zodra de biodiversiteit ombuigt naar een positieve trend is sprake van herstel van de biodiversiteit.

PvdD Vraag 28

Begroting blz 30 "In Noord-Brabant voeren 4 agrarische collectieven het ANLb uit."
Om welke 4 agrarische collectieven gaat het hier?

Antwoord 28

Het ANLb wordt uitgevoerd door de Agrarische Collectieven West-Brabant, Midden-Brabant, Oost-Brabant en het Deltaplan Landschap (actief in het Maasheggengebied).

PvdD Vraag 29

Begroting blz 37 "Een impuls aan de circulaire economie/samenleving"

Welke definitie van 'circulaire economie' hanteert u?

Antwoord 29

In de Brabantse Omgevingsvisie beschrijven we wat wij verstaan onder een circulaire economie:

"Bij circulaire economie gaat het om een economie zonder verspilling van grondstoffen, met meerwaarde voor economie, sociale aspecten en ecologie. Drie hoofdkenmerken zijn:

- grondstoffen, materialen en producten in bestaande ketens worden hoogwaardig benut;
- waar nieuwe grondstoffen nodig zijn worden fossiele, kritieke en niet-duurzaam geproduceerde grondstoffen vervangen door duurzaam geproduceerde, hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen, zoals biobased producten;
- ontwikkelen van nieuwe productiemethodes, nieuwe producten, anders inrichten van gebieden, bevorderen van nieuwe manieren van consumeren.

PvdD Vraag 30

Begroting blz 37 "Een impuls aan de circulaire economie/samenleving"

Kunt u wat voorbeelden noemen van bedrijven die voldoen aan uw beeld van circulaire economie, en van bedrijven die er juist niet aan doen?

Antwoord 30

Het is in algemene zin niet aan de provincie om een kwalificatie te geven van de circulariteit van individuele bedrijven. Eind 2019 heeft de provincie door TNO onderzoek laten doen naar de wijze waarop Brabantse bedrijven binnen de maakindustrie circulaire handelingsperspectieven toepassen. Daaruit komt naar voren dat circulaire handelingsperspectieven in brede zin zijn ingebed. We verwijzen naar het TNO onderzoek voor enkele voorbeelden van bedrijven.

PvdD Vraag 31

Begroting blz 37 "Een impuls aan de circulaire economie/samenleving"

Welk percentage circulariteit in de Brabantse economie is het streven? Welk deel van de bedrijven moet circulair gaan werken?

Antwoord 31

In de Brabantse Omgevingsvisie hebben we ons doel voor 2030 geformuleerd: "We werken aan een circulaire economie door duurzamer om te gaan met de beschikbare grondstoffen en natuurlijke bronnen. We verminderen daartoe samen met maatschappelijke partners het gebruik van niet vernieuwbare grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) volgens de landelijke afspraken met 50%." In tegenstelling tot bijvoorbeeld de energietransitie zijn er op nationaal niveau nog maar in beperkte mate doelstellingen voor de circulaire economie geformuleerd. Het PBL is daar met meerdere partners mee aan de slag. Wij volgen deze ontwikkelingen en komen daar in de aankondigde Uitvoeringsagenda Circulaire Economie op terug.

PvdD Vraag 32

Begroting blz 40 "Indicator: 5 nieuwe Europese/internationale samenwerkingsverbanden"

Om wat voor samenwerkingsverbanden gaat het hier?

Antwoord 32

Het gaat om samenwerkingsverbanden tussen regio's, clusters, kennisinstellingen en bedrijven, zowel op hetzelfde niveau als onderling, in Europa én daarbuiten.

Binnen een samenwerkingsverband werken regio's, clusters, kennisinstellingen en bedrijven samen aan de oplossingen voor de vraagstukken in genoemde thema's. Bijvoorbeeld binnen de S3 Platforms voor industriële modernisering zoals "Efficient and Sustainable Manufacturing", waarin clusters en regio's samenwerken op thema's binnen "Smart Industrie", of "European Entrepreneurial Regions", waarin regio's op ambtelijk niveau ervaringen met innovatie programma's uitwisselen met het doel deze programma's verder te verbeteren.

Een samenwerkingsverband kan bestaan uit clusters, bedrijven en kennisinstellingen uit twee of meer regio's.

PvdD Vraag 33

Begroting blz 40/41 "In samenwerking met de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij worden buitenlandse bedrijven en investeringen aangetrokken. (...) Indicator: • aantal gevestigde bedrijven binnen het Meerjarenplan BOM afgesproken specifieke doelgroepen • aantal nieuwe arbeidsplaatsen"

- a) Hoeveel bedrijven zijn afgelopen jaren, (mede) dankzij provinciaal beleid, naar Brabant gehaald?
- b) Hoeveel extra arbeidsplekken hebben deze aangetrokken bedrijven opgeleverd?
- c) Welk deel van deze extra arbeidsplekken is ingevuld door werknemers die al in Brabant woonden (en dus niet zijn aangetrokken van buiten Brabant)?

Antwoord 33

Over de periode 2015-2019 zijn door de BOM ism het Netherlands Foreign Investment Agency:

- a. 189 buitenlandse bedrijven aangetrokken
- b. 8366 arbeidsplaatsen gecreëerd en is € 1,4 miljard geïnvesteerd door deze bedrijven

Er zijn geen gegevens verzameld over het aantal van buiten Brabant aangetrokken personen in relatie tot genoemde investeringen.

PvdD Vraag 34

Begroting blz 45 "Door in te zetten op besparing en duurzame / hernieuwbare energieproductie leveren we een bijdrage aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en verbeteren we de luchtkwaliteit voor onze inwoners"

Wat is de reden om te spreken over "duurzame / hernieuwbare" energie? Is er wat de provincie betreft een gedeelte maar niet complete overlap tussen duurzame en hernieuwbare energieproductie? Zo ja, wat zijn de verschillen tussen beide?

Antwoord 34

Bedoeld wordt duurzame / hernieuwbare energie. Per abuis is energieproductie in deze formulering opgenomen.

PvdD Vraag 35

Begroting blz 45: "Indicator: Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) (verplichte indicator, bron Klimaatmonitor)"

De totale productie van hernieuwbare energie in PJ zegt niet direct iets over de verhouding van hernieuwbare energie t.o.v. het totale energieverbruik, terwijl dat in het kader van het doel (100% duurzame energie in 2050) een logische indicator zou zijn.

Is het technisch mogelijk om een indicator op te nemen over het percentage hernieuwbare energie t.o.v. het totale energieverbruik?

Antwoord 35

Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden wachten we op de uitkomsten van VIVET; verbeteren van de informatievoorziening voor de energietransitie. Dit is een initiatief van het Rijk om veel en betrouwbare informatie beschikbaar te krijgen als onderbouwing voor uitvoering van alle initiatieven, visies, plannen en strategieën over het energiesysteem. <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2019/14/vivet-betere-informatievoorziening-energietransitie>

PvdD Vraag 36

Begroting blz 46 "Bevorderen energiebesparing bij bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag"

Al sinds 1993, dus ruim 27 jaar, hebben bedrijven een wettelijke plicht om alle energiebesparingsmaatregelen te nemen die zich binnen 5 jaar of minder terugverdienen.

Hoeveel Brabantse bedrijven zijn er momenteel onder provinciaal bevoegd gezag?

Antwoord 36

GS is Wabo-bevoegd gezag voor 394 bedrijven in Brabant.

PvdD Vraag 37

Begroting blz 46

Wat is het feitelijke aandeel van deze bedrijven dat in 2019 en/of 2020 aan de energiebesparingsplicht voldeed/voldoet?

Antwoord 37

Van de 394 bedrijven waarvoor wij bevoegd gezag zijn, valt er niet één onder de wettelijke plicht zoals omschreven bij vraag 36. De vergunningen voor de energierelevante bedrijven (142) waarvoor GS Wabo-bevoegd gezag is, zijn allemaal op het onderdeel energiebesparing geactualiseerd. Deze vergunningen hebben voorschriften waarin van het bedrijf wordt verlangd dat ze elke 4 jaar een onderzoek doen naar de energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Vervolgens wordt er toezicht gehouden op het uitvoeren van deze maatregelen. Alle 142 bedrijven hebben een eerste besparingsonderzoek uitgevoerd en er is gestart met het houden van toezicht op het uitvoeren van de maatregelen.

PvdD Vraag 38

Begroting: Voor de energietransitie dreigen te weinig middelen beschikbaar te zijn om de doelen te halen. Zie de memo van gedeputeerde De Bie, d.d. 13 oktober jl. <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/av/20201026/download?qvi=1592358>. De gedeputeerde spreekt over een realiteitsslag die moet worden gemaakt naar wat haalbaar is binnen o.a. de beschikbare financiële middelen.

Op welke wijze wordt in deze begroting een hoofd geboden aan een dreigend tekort aan financiële middelen voor het behalen van de energieopgave?

Antwoord 38

In deze begroting worden uw Staten verzocht in te stemmen met de middelen voor 20 FTE voor 2021 op energiegebied. Met de coalitievorming is afgesproken dat voor realisatie van de Energieagenda 2019-2030 tot en met 2023 maximaal € 23 miljoen aan bestuursakkoordmiddelen beschikbaar zijn. Binnen die financiële ruimte en tijd zoeken Gedeputeerde Staten naar optimale inzet vanuit de provincie. Dit zal worden vorm gegeven in de

herziening van het Uitvoeringsprogramma Energie2019-2023 naar Uitvoeringsagenda 2021-2023 en de begrotingswijziging die hieruit voortkomt.

PvdD Vraag 39

Zijn er actuelere cijfers over CO₂-emissies in Brabant te vinden dan de Klimaatmonitor aanbiedt (waar de nieuwste cijfers over 2018 gaan)?

Antwoord 39

Nee, die zijn er niet. Om de totale CO₂-emissie te bepalen dienen verschillende cijfers bij elkaar te worden genomen en 'verdeeld' te worden naar geografische entiteiten. Door de vele afhankelijkheden neemt dit veel tijd in beslag.

PvdD Vraag 40

Begroting blz 50 "We zien het als onze verantwoordelijkheid om te sturen op randvoorwaarden: lagere emissies, een beperkte CO₂ voetafdruk, gesloten kringlopen en een diervriendelijke aanpak."

Op basis waarvan ziet u (het sturen op) 'een diervriendelijke aanpak' als een provinciale verantwoordelijkheid?

Antwoord 40

Hoewel wij geen bevoegdheden/verantwoordelijkheden hebben op het gebied van dierenwelzijn, is er een aantal acties opgenomen in ons programma. Zo is er een fonds voor omschakeling naar dierenwelzijnvriendelijke veehouderij (ikv staldering), zijn er punten te krijgen in de BZV, bevorderen we de ontwikkeling van innovatieve stalsystemen met een beter stalklimaat en werken we aan een One Health-aanpak.

PvdD Vraag 41

Begroting blz 50 "We zien het als onze verantwoordelijkheid om te sturen op randvoorwaarden: lagere emissies, een beperkte CO₂ voetafdruk, gesloten kringlopen en een diervriendelijke aanpak."

Hoe geeft u concreet uitvoering aan uw verantwoordelijkheid om te sturen op een diervriendelijke aanpak als randvoorwaarde?

Antwoord 41

Zie antwoord op vraag 40.

PvdD Vraag 42

Begroting blz 50 "In de veehouderij hanteren we een "One Health" aanpak gericht op de gezondheid van mensen en dieren. Aspecten zijn onder meer: de emissies van geur, ammoniak, (fijn) stof (incl. biologische agentia), antibioticagebruik, verbeterde dierenwelzijn en acceptabel lage risico's voor de gezondheid van boeren en burgers en de leefbaarheid van het buitengebied.

(...)

Indicatoren

- Emissie fijn stof uit veehouderij in Noord-Brabant
- Aantal woningen met een berekende kans op geurhinder groter dan 20%"

Gezondheid beslaat maar beperkt de essentie van (dieren)welzijn. Bij welzijn gaat het niet enkel om fysieke omstandigheden, zoals gezondheid. Op welke concrete wijze is er, in het kader van dierenwelzijn, oog voor het sociale en emotionele welzijn van dieren, wat bevordert wordt door familiale en sociale verhoudingen te respecteren, en door natuurlijk gedrag (zoals het wroeten van varkens) mogelijk te maken?

Antwoord 42

Doordat in de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij rekening wordt gehouden met onder andere een score op dierenwelzijn. We ondersteunen daarnaast innovatieve stalsystemen die zich ook richten op dierenwelzijn.

PvdD Vraag 43

Begroting blz 50: Is het technisch mogelijk om, naast indicatoren over de emissies van geur en fijn stof, ook indicatoren op te nemen aangaande antibioticagebruik, dierenwelzijn, risico's voor de gezondheid van boeren en burgers, en de leefbaarheid van het buitengebied?

Antwoord 43

Ja, technisch is dit mogelijk. Tegelijkertijd moeten we de afweging maken tussen het willen sturen op al deze aspecten, de mate van invloed die we als provincie op de specifieke indicatoren hebben enerzijds en anderzijds de beschikbaarheid van deze gegevens en de kosten die daarmee samenhangen. Het college wil dit graag met de Staten afwegen bij het nieuwe beleidskader.

PvdD Vraag 44

Begroting blz 50: Welke kwantitatieve doelen zijn er verbonden aan de geformuleerde indicatoren?

Antwoord 44

Er zijn geen kwantitatieve doelen opgenomen.

PvdD Vraag 45

Begroting blz 50: "Ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen

Indicator: Ontwikkelde en toegepaste innovatieve, schoon-bij-bij-de -bron-stalsystemen (aantal: 5)"

Hoeveel provinciale middelen worden in totaal besteed aan de ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen?

Antwoord 45

Door de Staten is 75 miljoen vrijgemaakt voor het pakket ondersteunende maatregelen. 35 miljoen gaat hierbij naar de ontwikkeling en toepassing van nieuwe stalsystemen. 20 miljoen in de vorm van subsidie en 15 miljoen in de vorm van (achtergestelde) leningen.

PvdD Vraag 46

Begroting blz 50

Betekent dat dat er aan het eind van 2021 vijf nieuwe schoon-bij-bij-de -bron-stalsystemen zijn die met RAV-code en al te vergunnen en inzetbaar zijn?

Antwoord 46

Ja.

PvdD Vraag 47

Begroting blz 50

Welke concrete verbeteringen op het gebied van dierenwelzijn, volksgezondheidsrisico's en emissies dienen deze nieuwe stalsystemen op te brengen?

Antwoord 47

Parameter waar we als provincie op sturen is ammoniakemissie. Concreet de nieuwe eisen uit de IOV. Indien er nieuwe stalsystemen worden ontwikkeld neemt de sector ook voor hen belangrijke parameters mee, zoals dierenwelzijn en volksgezondheid. Voorbeeld: betere dierenwelzijn leidt tot meer rentabiliteit en dus financierbaarheid van de nieuw te ontwikkelen stalsystemen.

PvdD Vraag 48

Begroting blz 51

We hebben er eerder min of meer antwoord op gehad, maar we horen graag een precieze definitie van 'eiwittransitie', zoals deze door de provincie wordt gehanteerd.

Antwoord 48

Eiwittransitie is de beweging naar een nieuwe balans in consumptie en productie van eiwitten uit dierlijke en plantaardige bronnen.

PvdD Vraag 49

Begroting blz 51

Welke definitie wordt gehanteerd van het begrip 'future foods'? Graag een aantal voorbeelden noemen, ter illustratie.

Antwoord 49

Er is nog geen uitgebalanceerde definitie van 'future foods'. Het zou kunnen gaan om voedselconcepten die zowel bijdragen aan gezondheid, lagere footprint én economische kansen biedt voor ons voedselsysteem. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld 3D-geprint voedsel en nieuwe vormen van vleesvervangers. Nu is natuurgetrouw realisme nog het doel, maar in de toekomst zullen de groeiende stroom investeringen en hightech apparatuur ertoe leiden dat vleesvervangers worden gecreëerd met een smaakbeleving die doelbewust afwijkt van echt vlees.

Verder kan worden gedacht aan toepassing van insecten(eiwit) voor menselijke consumptie. Momenteel is Protix in Dongen en Bergen op Zoom een leidende onderneming in relatie tot insecten(eiwit) als diervoeding. Dat zou in de toekomst dus anders kunnen zijn.

PvdD Vraag 50

Begroting blz 51 "Bevorderen van het sluiten en verkleinen (in tijd en ruimte) van kringlopen in de Brabantse landbouw"

Wanneer zijn, volgens de definities die de provincie hanteert, kringlopen gesloten?

Antwoord 50

Het begrip kringlooplandbouw is door het rijk geïntroduceerd als visie om een richting aan te geven en om te inspireren. Het begrip is niet bedoeld als een absoluut gedefinieerde status of situatie. Basaal is het uitgangspunt dat kringlopen op Noordwest-Europese schaal kunnen worden gesloten. Binnen die schaal zijn er mogelijkheden om op lokale of regionale schaal kringlopen te sluiten.

PvdD Vraag 51

Begroting blz 51

Is er qua schaal waarop kringlopen gesloten moeten zijn een doel gesteld? Zo ja, welk doel is er gesteld; op welke schaal moeten de kringlopen gesloten zijn?

Antwoord 51

De provincie zet zich in om kringlopen te sluiten in eerste instantie op (NW) Europese schaal.

PvdD Vraag 52

Begroting blz 51

Wat wordt er precies verstaan onder het 'verwaarden van reststromen', en over welke reststromen gaat het? Graag illustreren met concrete voorbeelden.

Antwoord 52

Het gaat hier om organische zij- en reststromen als grondstof te benutten en maximaal te hergebruiken als food, feed of non-food producten. Doel is om deze biomassa zo hoog mogelijk te verwaarden. Het gaat dan om stromen die vrijkomen bij land- en tuinbouw en de verwerkende industrie. Denk aan reststromen die bij de oogst en op het land achterblijven, zoals bietenblad of preiblad. Momenteel werkt Cosun aan een methode om eiwitten uit bietenbladeren te halen.

Verder blijven tijdens de voedselverwerking ook stromen over die opnieuw kunnen worden bewerkt tot food. Denk aan wortelschraapsel dat resteert bij het schoonmaken en verpakken van wortels. Deze reststromen worden onder meer verwerkt tot wortelsap. Maar ook de groentevetzels die vrijkomen bij het persen van groentestromen tot sap, zijn waardevol en geschikt als waterbinder of ter verrijking van producten als soepen, brood en vlees. Voorts zijn er ook nog veel reststromen die overblijven vanwege overproductie, hoge kwaliteitseisen of schoonheidsfouten. Ook hiervoor kan nog een waardevolle bestemming worden gevonden. Voorbeeld hiervan zijn de soepen en sauzen van tomatenreststromen die worden gemaakt in de Verspillingsfabriek in Veghel

Reststromen die niet meer bruikbaar zijn voor food of feed kunnen altijd nog gebruikt worden om materialen te maken zoals karton of als biobased bouwmaterialen.

Vraag 53

Begroting blz 51 "Ondersteuning projecten nieuwe teelten/teeltmethodieken plantaardige eiwitten"

Wordt er bij 'teeltmethodieken' rekening gehouden met 'teelt volgt peil'?

Antwoord 53

Nee, in zijn algemeenheid is dit geen onderwerp van studie. Er wordt wel geëxperimenteerd met een gewas als Sorghum waarvan bekend is dat dit weinig droogtegevoelig is.

Als we kennisnetwerken opzetten voor nieuwe teelten kijken we met name naar gewassen die ook een bijdrage kunnen of moeten leveren aan de maatschappelijke opgaven in Brabant.

PvdD Vraag 54

Begroting blz 51

Waarop zijn de kwantificaties van de indicatoren op pagina 51 (op 'Brabant bemest beter in uitvoering' na) gebaseerd? Waarom is er niet gekozen voor meer of minder dan vier te ondersteunen projecten nieuwe teelten/teeltmethodieken plantaardige eiwitten? Etc.

Antwoord 54

De betreffende vier projecten zijn de projecten in uitvoering en voorbereiding zijn.

PvdD Vraag 55

Begroting blz 52

Heeft de forse daling in programmalasten t.o.v. 2020 te maken met het uitstellen van de deadlines voor nieuwe stalsystemen, waardoor het pakket aan Ondersteunende middelen minder nodig is?

Antwoord 55

Nee.

De begroting is een momentopname van de geraamde programmalasten in 2021 van het programma. Hierin zijn de vraag om het beschikbaar stellen van voorlopige middelen uit het bestuursakkoord (9 mln) en het definitief beschikbaar stellen van middelen n.a.v. de vaststelling van het beleidskader nog niet opgevoerd. Ook de restantmiddelen uit de stelpost Ondersteunende Maatregelen (7 mln) zullen op een later moment aan de programmalasten worden toegevoegd. Daarbij houden wij rekening met de resultaten van het onderzoek van de adviescie.

PvdD Vraag 56

Begroting blz 52 "We bevorderen natuurinclusieve landbouw door ondernemers te ondersteunen bij hun omschakeling"

Wat is ondertussen de definitie van 'natuurinclusieve landbouw' die de provincie hanteert?

Antwoord 56

Wij hanteren de volgende omschrijving:

Natuurinclusieve landbouw is een economisch rendabel landbouwsysteem dat voedsel en gewassen produceert in balans met de natuurlijke omgeving, dat natuurlijke hulpbronnen integreert in de bedrijfsvoering en zorg draagt voor landschap en biodiversiteit op en rond het bedrijf.

PvdD Vraag 57

Begroting blz 52

Kunt u voorbeelden noemen van Brabantse bedrijven die al 'natuurinclusieve landbouw' in praktijk uitvoeren? Betreft dit bedrijven die zijn omgeschakeld van reguliere naar natuurinclusieve landbouw, en heeft de provincie de omschakeling op enige wijze (zo ja op welke wijze) ondersteund?

Antwoord 57

Er is een relatief beperkt aantal bedrijven in Brabant dat op eigen kracht - zonder ondersteuning van de provincie - de omschakeling van gangbare naar natuurinclusieve bedrijfsvoering heeft georganiseerd. Het aantal ligt in de orde van 40 - 50; elk met een eigen invulling, passend bij het bedrijf. Het betreft overwegend ondernemers in de grondgebonden veehouderij. Er zijn ondernemers die al ruim 10 jaar geleden zijn

omgeschakeld; anderen enkele jaren geleden. Sommigen hebben eerst een stap gezet naar een biologische bedrijfsvoering; anderen werken samen met natuurbeheerders of maken gebruik van de Regeling Agrarisch natuurbeheer.

PvdD Vraag 58

Begroting blz 52

Waarom wordt het beleidskader Landbouw en Voedsel 2030 niet genoemd in het rijtje 'Beleidskaders'?

Antwoord 58

Het beleidskader Landbouw en Voedsel nog niet is vastgesteld door GS en PS.

PvdD Vraag 59

Begroting blz 52

Waarom wordt het Uitvoeringsprogramma Eiwittransitie niet genoemd in het rijtje 'Uitvoeringsagenda's'?

Antwoord 59

Het uitvoeringsprogramma Eiwittransitie is een uitwerking van maatregelen voor 2020.

PvdD Vraag 60

Begroting blz 52

Waarom wordt het Uitvoeringsprogramma Eiwittransitie niet genoemd in het rijtje 'Uitvoeringsagenda's'?

Antwoord 60

Zie het antwoord op vraag 59.

PvdD Vraag 61

Begroting blz 52: "Financiële toelichting op de verschillen tussen de ramingen 2021 en 2020"

In de toelichting voor de beduidend lagere lasten in 2021 t.o.v. 2020 worden o.a. genoemd ondersteunende maatregelen, incl natuurinclusieve landbouw, en investeringsagenda t.b.v. innovatie. In de ambities van deze begroting voor 2021 zijn echter wel omschakeling naar natuurinclusieve landbouw en innovatie genoemd. Wij gaan er vanuit dat daarvoor ook middelen nodig zijn.

Graag een toelichting op de verschillen tussen de ramingen, met aandacht voor wat in de toelichting van deze vraag is beschreven.

Antwoord 61

De begroting is een momentopname van de geraamde programmalasten in 2021 van het programma. Hierin zijn de vraag om het beschikbaar stellen van voorlopige middelen uit het bestuursakkoord (9 mln) en het definitief beschikbaar stellen van middelen n.a.v. de vaststelling van het beleidskader nog niet opgevoerd. Ook de restantmiddelen uit de stelpost Ondersteunende Maatregelen (7 mln) zullen op een later moment aan de programmalasten worden toegevoegd. Daarbij houden wij rekening met de resultaten van het onderzoek van de adviescie.

PvdD Vraag 62

Begroting blz 56 "We stimuleren een duurzaam mobiliteitssysteem zonder emissies.

(...) Indicator: Totale emissie broeikasgassen uitgedrukt in CO₂-equivalenten (in absolute aantallen in tonnen uitstoot)"

Wat is het kwantitatieve doel van deze indicator? M.a.w., wat moet de totale emissie broeikasgassen van mobiliteit, uitgedrukt in CO₂-equivalenten, aan het einde van 2021 maximaal bedragen?

Antwoord 62

Met de transitie naar een duurzaam mobiliteitssysteem in Brabant dragen we bij aan de reductie van CO₂-emissie. Maar er zijn nog talloze andere factoren die de emissie van CO₂ beïnvloeden. Vanwege die beperkte invloedssfeer hebben we in de provinciale begroting geen exacte streefwaarde geformuleerd. We streven in ieder geval naar een reductie ten opzichte van het voorgaande jaar.

PvdD Vraag 63

Begroting blz 56 We zien volop kansen om met het verduurzamen van het mobiliteitssysteem een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelstellingen (2030/2050) uit het klimaatakkoord op het gebied van energietransitie en CO₂ reductie. Dat doen we vooral via het duurzaam aanleggen, onderhouden en beheren van onze infrastructuur. We kijken daarbij ook naar mogelijkheden van het besparen en opwekken van energie via onze infrastructuur."

Verkeer en vervoer is een sector met een groot aandeel in de totale CO₂-emissie in Brabant. Bovendien is het deze sector waarvan de CO₂-emissie de laatste jaren juist steeds verder toeneemt, i.p.v. reduceert.

Welke mogelijkheden zijn er om emissies van het gebruik van wegen te reduceren?

Antwoord 63

Het provinciale mobiliteitsbeleid is er onder andere op gericht om een slim en duurzaam mobiliteitssysteem te realiseren. Om de emissie van het gebruik van wegen te reduceren streven we naar een goed mobiliteitssysteem waar de verschillende modaliteiten optimaal op elkaar zijn afgestemd. Dat betekent dat we bijvoorbeeld een sluitend OV- en spoornetwerk willen realiseren (zero-emissie in 2030) met goede hubs, werken we aan een netwerk van snelfietsroutes om het fietsgebruik verder te stimuleren en plaatsen we intelligente VRI's om de doorstroming van het autoverkeer te bevorderen.

Uiteraard streven we naar het beperken van de uitstoot bij de beheer- en onderhoudstaak van de provinciale wegen. Dit doen we door het energiegebruik bij beheer en onderhoud te beperken door het toepassen van andere materialen en nieuwe technieken (bijvoorbeeld biobased producten, toepassen van lage temperatuur asfalt, minder transportbewegingen door hergebruik van materialen, het gebruik van elektrisch aangedreven materieel) maar ook door energie te gebruiken die afkomstig is van duurzame energiebronnen.

PvdD Vraag 64

Begroting blz 56

Is het technisch mogelijk een indicator op te nemen over emissies van het gebruik van wegen?

Antwoord 64

Op dit moment is dat (nog) niet mogelijk.

PvdD Vraag 65

Begroting blz 59 "We realiseren een robuust mobiliteitssysteem met acceptabele en betrouwbare reistijden van deur tot deur voor alle vervoerswijzen voor personen- en goederenvervoer

Deze vervoersnetwerken zijn zo met elkaar verbonden, dat iedere vervoerswijze een optimale bijdrage levert aan de bereikbaarheid. Indicator: Indicatie filedruk: gemiddelde vertraging per uur autorijden op Rijks- en provinciale wegen in Brabant (< vorig jaar)."

Waarom gaat de indicator, bij deze doelstelling over alle vervoerswijzen, enkel over autoverkeer?

Antwoord 65

We realiseren ons dat de indicator unimodaal is ingestoken. Bij het opstellen van de begroting was er geen indicator beschikbaar die alle modaliteiten (correct én begrijpelijk) in 1 kengetal kon samenvatten. Zoals in de begroting aangekondigd bekijken we (naar aanleiding van het beleidskader Mobiliteit: koers 2030 en de daarbij horende set van indicatoren Staat van mobiliteit) in de loop van 2021 of er een geschiktere indicator is op te nemen.

PvdD Vraag 66

Begroting blz 59

Welke kwantitatieve doelen zijn er gesteld aangaande acceptabele en betrouwbare reistijden van deur tot deur voor alle andere vervoerswijzen?

Antwoord 66

Zie antwoord 65. Ook in het nieuwe beleidskader Mobiliteit: koers 2030 zijn hiervoor verschillende ambities opgenomen.

PvdD Vraag 67

Begroting blz 60 "We innoveren 6 bestaande OV-knooppunten tot mobiliteitshubs en ontwikkelen we samen met gemeenten minimaal 6 nieuwe innovatieve mobiliteitshubs in de periode tot 2023."

Om welke 6 OV-knooppunten gaat het hier?

Antwoord 67

Het is moeilijk om op dit moment al de exacte locaties van toekomstige mobiliteitshubs aan te wijzen. Er loopt een aantal trajecten die gericht zijn op de ontwikkeling van mobiliteitshubs (Quick Win A2 Deil - 's-Hertogenbosch, bereikbaarheidspakket De Run, flankerend maatregelenpakket A50 Paalgraven-Bankhoef). Eén daarvan speelt zich af in West-Brabant ivm de nieuwe concessie. Daar zijn een 30 tot 40-tal potentiële hublocaties samen met de gemeenten aangewezen. Dit is een eerste rangschikking van bestaande en nog te ontwikkelen hubs. Samen werken we toe naar een ontwikkelplan waarbij duidelijk wordt welke hublocaties we als eerste gaan ontwikkelen. Medio maart 2021 verwachten we daar meer duidelijkheid over te hebben.

PvdD Vraag 68

Bijlagenbundel bijlage 3:

Wat wordt bedoeld met de omschrijving 'Verlies grond in bezit van PAS'?

Antwoord 68

Deze begrotingspost is voor de verwervingskosten van percelen die door de provincie zelf aangekocht worden in de complexe N2000 gebieden. Hiervoor is in 2016 per gebied een grondstrategieplan opgesteld (PS 19/16a).

PvdD Vraag 69

Bijlagenbundel bijlage 3

Graag zien we een specificatie van de kosten in de omschrijving 'Natuur overig'

Antwoord 69

"Natuur overig" maakt deel uit van de reserve natuurbeheer en ontwikkeling.

Conform statenvoorstel 77/17 actualisatie BrUG zijn hier de restant ILG-middelen in opgenomen en is er ingestemd om deze middelen in te zetten voor Natte Natuurparels, enclaves in het NNB en voor sleutelprojecten (initiatieven uit de samenleving). De raming voor 2021 en verder betreft de raming voor de enclaves in het NNB. Het GOB voert de subsidieregeling hiervoor in mandaat uit voor de provincie, (zie paragraaf 1 onderdeel e van de subsidieregeling)

Memo

Onderwerp

Reactie op reflectie werkgroep Indicatoren

Datum

21 september 2020

Documentnummer

Aan

Commissie S&V

Kopie aan

van

S.F.P. (Simon) van den
Bighelaar

Telefoon

(06) 20 25 30 40

Email

sbighelaar@brabant.nl

Geachte leden van de commissie Sturing & Verantwoording,

De ambitie is in de begroting 2021 een aantal verbeterlagen te maken ten opzichte van de begroting 2021 (aansluitend bij de verbeterpunten die bij de behandeling van de begroting 2020 vanuit PS genoemd zijn). Een van de verbeterlagen is de kwaliteit van de (formulering van) doelstellingen, resultaten en indicatoren.

In het proces van de verbetering van doelstellingen, resultaten en indicatoren hebben wij vanuit de commissie S&V, werkgroep indicatoren, uit PS een reflectie (per begrotingsprogramma) ontvangen. Deze reflectie is gebaseerd op de doelstellingen, resultaten en indicatoren zoals die waren opgenomen in de begroting 2020.

Deze reflectie is waar mogelijk verwerkt in de begroting 2021. In deze memo informeren wij u over wat wij hebben verwerkt, wat nog niet en de argumenten daarvoor.

Verwerking van de reflectie en afwegingen daarbij

De werkgroep Indicatoren heeft per programma bekeken welke indicatoren als sterk worden bestempeld, welke indicatoren worden bestempeld als zwak / voor verbetering vatbaar en /of overbodig zijn. Daarnaast zijn er nog suggesties gedaan door de werkgroep indicatoren. De sterke indicatoren hebben wij, indien van toepassing in 2021, in de begroting 2021 behouden. Ten aanzien van de zwakke, overbodige of voor verbetering vatbare indicatoren geldt dat deze waar mogelijk verbeterd zijn. We streven naar goede outcome- en outputindicatoren. In sommige gevallen is het lastig om aansluitend bij de rol en invloedsmogelijkheden van de provincie een goede indicator te benoemen die voldoende zegt en goed meetbaar is. Indien verwerking van de reflectie (op dit moment) niet mogelijk was, hebben we aangegeven waarom niet.

NB: Voor programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling en programma 10 Vrijetijd, Sport, Cultuur en Erfgoed, geldt dat deze, mede door het bestuursakkoord, dermate aan verandering onderhevig zijn, dat deze beperkt gebruik konden maken van de reflectie.

Onderbouwing van verwerking per indicator

Onderstaand hebben we beschreven hoe we de zwakke / voor verbetering vatbare indicatoren, overbodige indicatoren en/of suggesties voor te onderzoeken indicatoren al dan niet hebben verwerkt. Indien niet verwerkt is onderbouwd wat hierbij de afweging is. Gepresenteerd per programma naar categorie vanuit de reflectie.

Programma 1

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	Bevorderen van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en integriteit →concreter, wat ga je hier precies aan doen?	Dit betreft een outcome indicator. Naar aanleiding van de vaststelling van de bestuursopdracht Veilig en weerbaar Brabant zijn bij de burap I-2020 4 output indicatoren opgenomen die een nadere uitwerking geven van onze activiteiten in 2020 (en daaropvolgende jaren).
	Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en -uitvoering →'Meer' is te vaag, ga je dit bij alle beleidsvoorstellen doen?	Deze outcome indicator is nader uitgewerkt in de output indicator 'In 2020 voeren we tenminste drie experimenten met verschillende vormen van participatie uit bij geplande beleidsvormingsprocessen'.
	De kwaliteit van het openbaar bestuur bevorderen we via interbestuurlijke samenwerking →Hoe ziet die samenwerking eruit?	Deze wordt (naar aanleiding van reflectie) vanaf 2021 uitgewerkt met de output indicator 'interbestuurlijke samenwerking' ('in 2021 organiseren we tenminste 8 ontwikkeldagen met de regio gezamenlijk')
	Ons toezicht draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het openbaar bestuur	Deze outcome indicator is nader uitgewerkt in de 5 output indicatoren rondom Interbestuurlijk toezicht (opgenomen onder sterke indicatoren).
Overbodige indicator(en)	De opkomstcijfers in Noord-Brabant van verkiezingen van Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden: weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden →is dit jaar niet aan de orde, dus waarom benoemen?	Dit betreft een verplichte indicator. Om die reden is de indicator ook voor 2020 opgenomen, ondanks dat er geen verkiezingen zijn.

Programma 2

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	Participeren in ruimtelijke ontwikkelingen: <i>Vanuit een integrale, gebiedsgerichte benadering - 'diep, breed en rond' - participeren we in wisselende rollen ('richting geven', 'beweging stimuleren', 'mogelijk maken') in ruimtelijke ontwikkelingen</i> →Hoe kunnen wij als PS dit controleren, hoe gaan we dit meten?	Er wordt gekeken of er een periodieke voortgangsrapportage kan worden aangeboden.

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
	Ontwikkeling van werklocaties: <i>Vraaggerichte ontwikkeling van hoogwaardige en toekomstbestendige werklocaties vanuit de regionale afspraken en samenwerking</i> → Concretere doelstelling, die voor de Staten ook meetbaar en controleerbaar is	In begroting 2021 is de volgende zin toegevoegd: <i>Hiertoe maken wij met de vier regio's plannings- en programmeringsafspraken.</i>

Programma 3

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit: <i>100% van de primaire keringen voldoet aan de veiligheidsnorm in 2050 in combinatie met gerealiseerde waterstandsdeling door rivierverruimende maatregelen</i> → Onduidelijk wat de doelstellingen op kortere termijn zijn, hoe kan de Staten een vinger aan de pols houden vóór 2050?	Dit betreft een outcome indicator, onder de kop 'Wat willen wij bereiken'. De planning van de lopende projecten staat benoemd onder "wat gaan we daarvoor doen". De Staten kan een vinger aan de pols houden via de regelmatige Statenmededelingen hierover. Mogelijk aangevuld door een Statenmededeling waarin het hele pallet nogmaals kort wordt beschreven.
	Ondiep grondwater: Areaal natte natuurparels dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 36.000 ha NNP niet langer verdroogd).: <i>Hectares natte natuurparel waarin maatregelen zijn getroffen (cumulatief)</i> → "Maatregelen treffen" is niet concreet genoeg en niet resultaatgericht.	Wij gaan dit nader onderzoeken en verwachten bij Burap-I 2021 met een voorstel te komen.
	De mate waarin de Brabantse landbouwbodem vitaal is → Ik mis concrete meetbare doelstellingen	Deze indicator is direct gekoppeld aan de verdrogingsaanpak rondom de Natte natuurparels: 27.000 hectares aangepakt in 2027. We zijn nog aan het onderzoeken hoe we tot concretere, meetbare doelstellingen komen. Denk daarbij aan een verbijzondering van de indicator in de zin van: <i>Er is geen sprake meer van verdichting (meer voeding van het grondwater) / Het gehalte aan organische stof is op voldoende niveau (betere binding meststoffen en water) / Bodemleven is gevarieerd (betere ziektevering en bodemstructuur)</i> . Bij de eerste bestuursrapportage 2021 zullen wij u een aangepaste indicator voorleggen.

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Overbodige indicator(en)	Zoet water: Waterbeschikbaarheid is conform geldende gebiedsafspraken (einddata af te spreken in individuele gebiedsafspraken) → Hier kunnen we als Staten niks mee :	Wij hebben deze indicator verwijderd uit de Begroting 2021.
	Het grondwater in de drinkwaterbronnen in Brabant blijft van goede kwaliteit.	Dit betreft een outcome indicator, bij het onderdeel 'Wat willen wij bereiken'. Dit zijn indicatoren voor lange termijn doelstellingen. Zij geven onze provinciale ambitie aan zoals vastgelegd in het PMWP. Met deze indicator geven we het "statement" af, dat we dat schoon willen houden ten behoeve van o.a. de drinkwatervoorziening. De provincie monitort de kwaliteit van het grondwater en stelt indien nodig het beleid hierop bij. Bij "Wat gaan we daarvoor doen" specificeren we dat via de indicatoren ten aanzien van de grondwaterbeschermingsgebieden.
Suggestie(s)	Het Brabants grondgebied voldoet aan de norm voor regionale wateroverlast (elke 6 jaar worden de inspanningen gekwantificeerd). → Wanneer dit maar één keer per 6 jaar wordt gekwantificeerd kunnen we het maar 1x in de 6 jaar controleren, dit is raar om dan jaarlijks in de begroting op te nemen. Zijn er andere manieren om als Staten vinger aan de pols te houden?	Dit betreft een outcome indicator, bij het onderdeel 'Wat willen wij bereiken'. Dit zijn indicatoren voor lange termijn doelstellingen. Deze indicator geeft onze provinciale ambitie weer. Conform de Waterverordening meten wij dit een maal per 6 jaar. Bij het onderdeel 'Wat gaan wij ervoor doen' geven wij als concrete indicator 'het aantal hectares gerealiseerde waterberging' aan.

Programma 4

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	In 2030 is de afname van de biodiversiteit naar een positieve trend omgebogen → Onmeetbaar, plus dat de doelstelling concreter moet door uit te drukken in cijfers	Dit betreft een outcome indicator, bij het onderdeel 'Wat willen wij bereiken'. Dit zijn indicatoren voor lange termijn doelstellingen. Zij geven onze provinciale ambitie aan zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie. De biodiversiteit drukken we uit in een index. Deze natuurindex laat de verandering in biodiversiteit in Brabant zien sinds 1995. We berekenen de natuurindex aan de hand van veldinventarisaties die we in provinciale meetnetten planten en vogels uitvoeren. Deze data wordt aangevuld met gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna en het Netwerk Ecologische Monitoring. De

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
		index is het gemiddelde van de ontwikkeling van verschillende typen natuur. Op basis van de trend van de natuurindex kunnen we bepalen in hoeverre de doelstelling is behaald. Bij het onderdeel 'Wat gaan wij daarvoor doen' staan de concretere indicatoren voor het behalen van deze lange termijn doelstelling.
	In 2030 zijn de waardevolle cultuurhistorische landschappen in Brabant behouden en waar mogelijk versterkt. & In 2050 staat Brabant met zijn TOP-landschap van oude en nieuwe landschappen in de top 5 van Europa. →De resultaatindicatoren bij "wat gaan we daarvoor doen" zijn echter wel duidelijk	Dit betreft een outcome indicator, bij het onderdeel 'Wat willen wij bereiken'. Dit zijn indicatoren voor lange termijn doelstellingen. De indicator 'In 2050 staat Brabant met zijn TOP-landschap van oude en nieuwe landschappen in de top 5 van Europa' Hebben wij verwijderd in de begroting. Wij onderzoeken nu in hoeverre we deze indicator verder kunnen concretiseren. Bij de eerste bestuursrapportage 2021 zullen wij hieromtrent met een voorstel komen. Hetzelfde geldt voor de indicator 'In 2050 hebben alle bedreigde planten en dieren in Brabant weer een geschikte leefomgeving' (Herstel biodiversiteit).
	Staat van de luchtkwaliteit (PM10, PM2.5, NO2) en verbetering van de ervaren geur- en andere milieubelasting per vierkante kilometer. →Dit moet concreter (alleen bij geluidsbelasting wordt hij concreter gemaakt bij "wat gaan we daarvoor doen")	Dit betreft een outcome indicator, bij het onderdeel 'Wat willen wij bereiken'. Dit zijn indicatoren voor lange termijn doelstellingen. Zij geven onze provinciale ambitie aan zoals vastgelegd in het PMWP. Wij onderzoeken nu in hoeverre we deze indicator verder kunnen concretiseren. De indicator onder Wat willen wij bereiken? Is aangepast naar 'In 2030 is de luchtkwaliteit verbeterd en de geluidsoverlast verminderd.'
	Er wordt geen gebruik gemaakt van de Wet dwangsom →misschien beter om hem anders te formuleren, dit kan voor verwarring zorgen (doelstelling 0 is dan ook raar). Zelfde geldt voor de indicator: Er komt geen Lex silencio positivo voor.	De indicatoren zijn als volgt aangepast (zie onderstaande afbeelding)

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)				
	Prestaties/maatregelen Indicator 2020 2021 2022 2023					
	De vergunningverlening voldoet aan de gestelde generieke kwaliteitsdoelstellingen van rechtmatigheid en kwaliteit	Aantal vergunningverleningsprocedures waarin gebruik wordt gemaakt van de Wet dwangsom	<1%	<1%	<1%	<1%
		Aantal van rechtswege verleende vergunningen a.g.v. late of geen reactie bestuursorgaan (lex <u>silencio</u> positivo)	0	0	0	0
Suggestie(s)	In 2050 hebben alle bedreigde planten en dieren in Brabant weer een geschikte leefomgeving →2050 is té ver weg, wat voegt dit toe als indicator in een begroting van 2020	Dit betreft een outcome indicator, bij het onderdeel 'Wat willen wij bereiken'. Dit zijn indicatoren voor lange termijn doelstellingen. Zij geven onze provinciale ambitie aan zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie. Bij het onderdeel 'Wat gaan wij daarvoor doen' staan de concretere indicatoren voor het behalen van deze lange termijn doelstelling.				

Programma 5

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar →Er mist een doelstelling.	De indicator is aangevuld met streefwaarde. "Het BRP groeit in % in 2021 (t.o.v. 2020)".
	Aantal nieuwe financieringen via Brabants Start-Up Fonds, de BOM en Scale Up-fonds →Er mist een doelstelling.	De indicator is gewijzigd in % inzet vanuit middelen uit fondsen startup, BOM/BSF en scale-up fondsen. Toegevoegde streefwaarde: % zal (mede) bepaald worden o.b.v. Meerjarenplan BOM
	Spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt →Indicator staat goed uitgelegd inclusief de huidige stand van zaken, maar mist een doelstelling.	Toegevoegde streefwaarde: Om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen zou de spanningsindicator voor alle sectoren tenminste lager moeten worden dan deze in Q1 2020 was met als optimale eindwaarde 1.0

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
	% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) →Indicator staat goed uitgelegd inclusief de huidige stand van zaken, maar mist een doelstelling.	Toegevoegde streefwaarde: Het streven is deze op het niveau van Q1 2020 te krijgen, vanwege de effecten van de coronacrisis.
	Aantal gevestigde bedrijven in het jaar (vanaf 2021: binnen in het meerjarenplan afgesproken specifieke doelgroepen) & aantal nieuwe arbeidsplaatsen →Missen doelstelling.	Niet mogelijk om nu streefwaarde te vermelden Aantallen zullen (mede) bepaald worden o.b.v. Meerjarenplan BOM.
	Aantal handelsmissies aantal & deelnemende bedrijven →Missen doelstellingen.	Niet mogelijk om nu streefwaarde te vermelden. Aantallen zullen (mede) bepaald worden o.b.v. Meerjarenplan BOM
	<i>Versterken/uitbreiden doelgroep van bestaande faciliteiten (DVC, BIC, MKB-programma JADS, Campione e.a.) met oog voor o.a. dataficeringskansen MKB</i> Indicator: aantallen gebruikers →Er mist een doelstelling.	Indicator is gewijzigd in Datamaturiteit van MKB in Brabantse topsectoren (gemiddeld 2,5 in 2018 op schaal van 1 tot 5).
	<i>Komen tot aanpak via één-overheid van gezamenlijke transities in bredere MKB (proces)</i> Indicator: plan van aanpak, inclusief tussendoelen en indicatoren →We missen concrete doelstellingen die meetbaar zijn, eventueel te vroeg om dit als indicator op te nemen.	Deze indicator is vervallen in 2021. Andere indicator opgenomen, o.a. We maken 7 actie-agenda toekomstbestendige clusters
Overbodige indicator(en)	Duurzaam/innovatief middelgroot en kleinbedrijf (met uitleg: "Wij streven naar een indicator die de voortgang weergeeft t.a.v. duurzaam en innovatief middelgroot en kleinbedrijf. In 2020 formuleren we de aanpak, in de begroting 2021 geven we een nadere uitwerking van zowel outcome- als prestatie-indicatoren") →Deze indicator voegt op deze manier niks toe aan de begroting, enkel benoemen dat er in 2020 een aanpak komt en dan pas in de begroting 2021 indicatoren opnemen lijkt gepaster.	Deze indicator is vervallen in 2021.

Programma 6

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule. Interessante info, potentieel interessante indicator. Moet te relateren zijn aan beleid provincie ivm afrekenbaarheid doelstelling/prestaties (indien niet te relateren aan prov. Beleid is het geen KPI, hooguit interessant kengetal) Target ontbreekt.	Het aangepaste Uitvoeringsprogramma Energie is eind 2020 gereed, op basis waarvan beleidsprestaties en indicatoren in de begroting 2021 deels aangepast kunnen worden.
	Emissie gerelateerd aan energie: totale co2 emissie in absolute aantallen. Niet smart, niet gekwantificeerd, niet te beoordelen/meten, niet afrekenbaar. Target?	
	Bijdragen aan de ontwikkeling van oplossingen voor opslag en conversie voor haalbare en betaalbare energietransitie. Niet smart, niet gekwantificeerd, niet te beoordelen/meten, niet afrekenbaar. Target?	
	Om draagvlak en marktstimulans te creëren treedt de provincie via aanbestedingen en inkoop op als goed voorbeeld en launching customer. Dubieus. Voorts is het geen indicator maar een beleidslijn. Bevat meerdere doelen en 1 indicator.	
	Mate van hergebruik grondstoffen is toegenomen. Definities ontbreken, targets en gerelateerde doelen onduidelijk.	
Overbodige indicator(en)	100% vd verzoeken v gemeenten op aantal ondersteunende procedures te trekken zijn gehonoreerd. Vergunningsprocedures zijn een wettelijke taak, Vaag als dit een indicator beoogt te zijn.	

Programma 7

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	Stikstofemissie per veehouderijsector in NB. Welke informatiewaarde heeft dit? Wat zegt dit over effecten? Target? Afrekenbaar doel?	De indicatoren geven aan in welke mate de emissies en de geurhinder zich hebben ontwikkeld. Hiervoor hebben wij inderdaad nog geen targets benoemd. Hiervoor hebben wij gekozen, omdat wij maar beperkt directe invloed op emissies uit veehouderijen hebben. Tijdens de uitwerking van het beleidskader zullen we bezien of we deze indicatoren zullen handhaven en bij handhaving - voor zover mogelijk - concrete targets benoemen.
	Emissie fijnstof uit veehouderij in NB. Welke informatiewaarde heeft dit? Wat zegt dit over effecten? Target? Afrekenbaar doel?	
	Aantal woningen met een berekende kans op geurhinder >20%. Theoretisch gehalte. Berekeningsmethode bepaalt uitkomt. Niet gekwantificeerd, geen target, doel?	
	Veehouders die gebruik maken van ondersteunende maatregelen. Wat zegt dat? Iets over de outcome of iets over beleid? Paradoxaal: hoe desastreuzer het beleid, hoe meer afhankelijkheid.	
	Biodiversiteit op landbouwpercelen. Slechte indicator want niet duidelijk uitgelegd wat biodiversiteit is en hoe het gemeten wordt.	
	De indicatoren "Ondersteunen initiatieven Voedsel 1000" en "Ondersteuning innovatieve trajecten op basis van ..."	Deze indicator is om inhoudelijke redenen niet meegenomen in de begroting 2021.
Overbodige indicator(en)	Alle genoemde procesvariabelen (wat gaan we daarvoor doen)	De overige indicatoren zullen we op basis van het beleidskader nader concretiseren.
	Ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen: leuk om te weten als kengetal, maar niet als KPI geschikt	De stimulering van de ontwikkeling van innovatieve stalsystemen is een belangrijk onderdeel van de ondersteunende maatregelen, met het oog op de verplichte om verouderde stallen te moeten aanpassen op 1/1/'24.

Programma 8

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Overbodige indicator(en)	Totale emissie broeikasgassen uitgedrukt in co2 equivalenten. Staat al in het hoofdstuk Energie.	Het klopt dat deze ook bij het programma energie staat. Vanuit mobiliteit werken we ook aan duurzaamheid. Boven alle maatregelen wil we hiermee een indicator hebben die het effect meet.

Programma 9

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
Zwakke indicator(en)	Het monitoringsplan voor samenwerkingsprogramma smartwayz.nl is in 2019 aangescherpt in de volledige breedte vd programmadoelen doorstroming, innovatie en goede procesvoering. Hoe is dit een KPI?	Het is lastig om voor de doelstelling slim een geschikte en meetbare indicator te bepalen. Dat wordt nu uitgewerkt in het monitoringsplan. Dus voor nu meer een procesindicator en obv uitwerking bepalen we een geschikte outcome indicator.
	Het mobiliteitssysteem in Brabant heeft een minimale impact op de leefomgeving of creëert ruimte voor andere ontwikkelingen door een goede inpassing in de omgeving. Dat is een doel, geen indicator.	Hier geldt eenzelfde verhaal als bij slim. We komen met een geschikte indicator nav de Agenda Mobiliteit 2030 en de bijbehorende Staat van Brabant.

Programma 10

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
	Borging behoud van monumenten. Dat is geen KPI maar een doel.	We zijn op dit moment bezig met de actualisatie van het Kader Erfgoed, waarbij we ook de geformuleerde doelstellingen, indicatoren en prestaties waar gewenst actualiseren. Hierbij zullen de opmerking m.b.t. deze indicator meenemen. Het kader wordt naar verwachting eind 2020 voorgelegd aan PS. Op basis hiervan zal bij de BURAP 2021 bijstelling van de begroting 2021 plaatsvinden.
	Vergroten cultuurbereik. Dat is een doel, niet smart, definitie ontbreekt van cultuur en van cultuurbereik.	Deze indicator komt niet terug in de begroting 2021. We zijn bezig met het opstellen van een nieuw Kader Vrijetijd, Cultuur en Sport waaruit ook nieuwe doelstellingen, indicatoren en prestaties zullen volgen. Dit kader is voorzien begin 2021 te worden voorgelegd aan PS. Op basis hiervan zal bij de BURAP 2021 bijstelling van de begroting 2021 plaatsvinden en daarmee ook de doelstellingen,

Reflectie (categorie)	Reflectie (toelichting)	Reactie (verwerking/onderbouwing)
		indicatoren en prestaties worden aangepast/aangevuld. Derhalve is vooralsnog in de conceptbegroting 2021 een PM opgenomen voor de indicator met verwijzing naar het nieuw op te stellen kader.
	Instrumentarium periode 2020-2024 op orde. Procesvariabele. Dit moet altijd een basisdoel zijn, maar is geen kpi.	Deze indicator komt niet terug in begroting 2021.